SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Petr Nagy
FOTOGRAFOVÉ ANETA A PETR MACLOVI

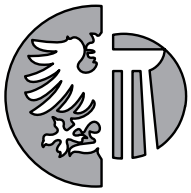
Teoretická Diplomová práce

Opava 2011

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Petr Nagy
FOTOGRAFOVÉ
ANETA A PETR MACLOVI
PHOTOGRAPHERS
ANETA AND PETR MACL

Teoretická Diplomová práce

Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: Prof. Mgr. Jindřich Štreit
Oponent: Doc. Mgr. Aleš Kuneš

Abstrakt

Tato práce představuje fotografickou tvorbu Anety a Petra Maclových. Dále mapuje jejich vliv na českou fotografickou scénu v regionálním i republikovém měřítku. Rovněž nabízí přehled jejich výstav, projektů, vzdělávacích aktivit a rozhovor s autory. Jejím cílem je ukázat fotografické dílo Maclových v jeho komplexnosti.

Klíčová slova: dokumentární fotografie, fotografie, charita, bezdomovectví, pomoc, solidarita

Abstract

This thesis presents photographic work of Aneta and Petr Macl. It is surveying their influence on czech photography scene in regional and global scale. This work also features list of their exhibitions, projects, education activities and interview with authors. It's goal is to introdukce the photographic work of the Macls in complex state.

Keywords: documentary photography, photography, charity, homelessness, help, solidarity

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Akademický rok: 2011/2012

Studijní program: Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Forma: Kombinovaná
Obor/komb.: Tvůrčí fotografie (TF)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
NAGY Petr	Rybova 1900/12, Hradec Králové	F082212

TÉMA ČESKY:

Fotografové Aneta a Petr Maclovi

NÁZEV ANGLICKY:

Photographers Aneta and Petr Macl

VEDOUCÍ PRÁCE:

Prof. Mgr. Jindřich ŠTREIT - ITF

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Zpracovat fotografickou tvorbu Anety a Petra Maclových. Dále zmapovat jejich vliv na českou fotografickou scénu v regionálním i republikovém měřítku. Rovněž nabídnout přehled jejich výstav, projektů, vzdělávacích aktivit a rozhovor s autory.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Neaplikuje se.
Hlavním informačním zdrojem budou rozhovory.

Podpis studenta: ..... **Datum:** .....

Podpis vedoucího práce: ..... **Datum:** .....

Podpis vedoucího katedry: ..... **Datum:** .....

(c) IS/STAG , Portál - Podklad kvalifikační práce , F082212 , 23.09.2011 14:34

Poděkování
Děkuji všem, kteří přispěli ke vzniku této diplomové práce. Jmenovitě bych rád poděkoval Prof. Mgr. Jindřichu Štreitovi za odborné vedení, pomoc a ochotu. Můj největší dík patří Anetě a Petrovi Maclovým, kteří mi věnovali mnoho ze svého volného času. Byli vždy vstřícní, odpovídali na mé dotazy a umožnili mi prozkoumat archiv jejich fotografií.

Prohlášení
Prohlašuji, že práci jsem vypracoval samostatně a použil pouze citovanou literaturu a uvedené informační zdroje. Pokud v textu uvádím přímou řeč, vycházím z osobního rozhovoru s autorem, nebo citace z literatury. Souhlasím, aby tato práce byla zveřejněna zařazením do knihovny FPF SU v Opavě a Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na internetové stránky ITF.

Souhlas
Souhlasím se zveřejněním práce v Ústřední knihovně FPF SU v Opavě, v knihovně Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na webových stránkách ITF.

V Opavě dne 25. Října 2011
Petr Nagy

Obsah:

1. Úvod . . . . . 7 - 8

2. Životopis autorů . . . . . 9 - 15

2.1 Aneta Maclová . . . . . 9 - 10

2.2 Petr Macl . . . . . 11 - 12

2.3 Cesta k fotografii . . . . . 13 - 15

3. Projekty . . . . . 16 - 30

3.1 Srovnání s jinými autorskými dvojicemi . . . . . 16 - 18

3.2 Ze života farnosti 19

3.3 Žakovce . . . . . 20 - 23

3.4 Jazz Goes to Town . . . . . 24 - 25

3.5 Cesta za hvězdou . . . . . 26 - 27

3.6 Hosté na zemi 28

3.7 Mariánek . . . . . 29 - 30

4. Rozhovor s autory . . . . . 31 - 41

5. Výstavy . . . . . 42 - 44

6. Vliv autorů na regionální fotografickou scénu . . . . . 45 - 48

6.1 Středisko amatérské kultury Impuls . . . . . 45 - 46

6.2 Organizace vzdělávacích akcí 46

6.3 Časopis FOTOIMPULS 47

6.4 Fotosoutěž Tříkrálová . . . . . 47 - 48

7. Vazby na českou fotografickou scénu . . . . . 49 - 52

8. Závěr 53

9. Seznam pramenů . . . . . 54 - 55

10. Seznam obrázků 56

11. Seznam příloh 57

12. Jmenný Rejstřík . . . . . 58 - 59

13. Obrazová příloha . . . . . 60 - 77

14. Digitální příloha 78

1. Úvod

Když jsem přemýšlel nad tématem pro svoji diplomovou práci, tak jsem chtěl přijít s něčím, co by nebylo široké fotografické obci až tak známo. S něčím, co by mohlo obohatit naše povědomí a přehled o české fotografické scéně. Nechtěl jsem jen pročítat stávající literaturu, extrahovat z ní fakta a opět se vyjadřovat k notoricky známým námětům. Větší přínos spatřuji ve zpracování toho, co je člověku blízké a s čím vnitřně souhlasí. Proto jsem zavrhl „velkolepá fotografická" témata, která jsou již stejně povětšinou vyčerpaná, a rozhodl se, že budu psát o lidech, kteří díky své skromnosti a absenci snahy o sebe propagaci, zůstali známí jen užšímu okruhu fotografů a diváků. Opomíjení jejich díla není účelové, jde jen o nedostatečný „průsak" jejich tvorby do laických i odborných kruhů. Řeč je o Anetě a Petrovi Maclových. Fotografové z východních Čech, kteří již dlouhá léta systematicky mapují v duchu klasické dokumentární fotografie lidské osudy a strasti života v nouzi. Jejich práce se plně prolíná s jejich přesvědčením a snahou pomoci potřebnému člověku. Činí tak nejen skrze svou tvorbu, ale hlavně díky zaměstnání v Oblastní charitě Hradec Králové. Rozhodující impulz pro vstup do charity, o kterém již dlouho přemýšleli, přišel v případě Anety právě při zpracovávání jednoho z fotografických projektů. Tenkrát vlastně z jejich pohledu nešlo ani o fotografický projekt, ten z celé situace vykrystalizoval až později. Tím rozhodným momentem byla návštěva v Žakovcích, o které bude řeč později. Životní filozofie, záliba a způsob obživy tak u nich tvoří pevný svazek, z nějž žádná složka není dominantní, naopak se vzájemně harmonizují.

Můj první kontakt s těmito lidmi je spojen s obdobím, kdy jsem začal objevovat kouzlo fotografie a byl na tomto poli úplným začátečníkem. Petra jsem poznal díky svému kamarádovi, který byl také fotografickým nadšencem a měl přístup do fotokomory v azylovém domě. Tuto fotokomoru zařídil a používal právě Petr. S jeho svolením jsem mohl strávit mnoho hodin ve tmě, a tak si blíže osvojovat řemeslo klasické černobílé fotografie. V relativně prostorné místnosti, nasycené kyselým pachem ustalovače, se vedle zvětšováku, fotochemie a dalšího vybavení tyčily také komíny krabic s fotografickými snímky, jejichž autory byli Aneta a Petr. Samozřejmě že zvědavost mi nedala a ve chvílích volna jsem prozkoumával jejich obsah. Už tenkrát mi bylo jasné, že se dívám na dílo

talentovaných autorů, kteří mají schopnost pořídit výborné fotografie. Snímky se pro mne staly na dlouhou dobu inspirací a motivací zároveň. Lidský přístup, upřímnost a pochopení pro druhé je společným jmenovatelem všech záběrů, které jsem tehdy objevil v jejich temné komoře. Po mnoha letech, v jejichž průběhu jsem i díky studiu na Institutu tvůrčí fotografie poznal hlouběji českou fotografickou scénu, však fotografie Anety a Petra obývají stále především obsah těch starých krabic, namísto toho, aby byly na očích široké veřejnosti, což je podle mého názoru primárním posláním fotografie. Fotografie bez diváka je jako největší kulinářská pochoutka, kterou nakonec pohltí jen plíseň. Věci se ovšem mění směrem k lepšímu. Nedávno uzřela světlo světa první knížka sestavená z fotografií Maclových, slovenská televize Markíza o nich před pár lety zpracovala krátký dokument, medailon natočila a odvysílala také Česká televize. Zároveň proběhlo několik výstav, díky čemuž jejich fotografie začínají pomalu opouštět příšeří onoho stohu krabic a postupně prostupují do světla veřejného prostoru.

Aneta a Petr Maclovi, foto Petr Nagy

2. Životopis autorů

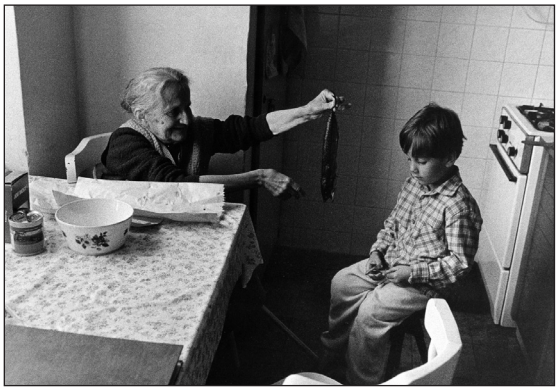
2.1 Aneta Maclová

Když se 9. února roku 1960 narodila ve slovenském Trenčíně, bylo do jejího rodného listu zapsáno jméno Anna. Doma, v Novém Mestě nad Váhom, jí však všichni říkali odmalinka Aneta, proto používá toto jméno dodnes. Rodiče pracovali ve Výzkumném ústavu mechanizace a automatizace. Tatínek jako technik, maminka jako vedoucí tiskárny a knihvazačství. Má sestru Marianu, která je o osm a půl roku starší.

Aneta byla od malička velmi muzikální. Lásku k hudbě zdědila po své babičce Magdaléně, ke které si vytvořila silný vztah. Trávily spolu mnoho času o prázdninách a společně si zpěvem krátily volné chvíle. Aneta chodila rok na zpěv do lidové školy umění, ovšem nikdy se nenaučila hrát na vytoužené piano, což ji dodnes mrzí. Rodiče si klavír nemohli dovolit, a tak vysvětlili své ratolesti, že hodiny hraní nemůže navštěvovat, protože je to daleko a musela by chodit přes rušnou křižovatku. Tento zástupný důvod se však vztahoval naštěstí pouze na hudební sekci, výtvarný obor navštěvovala celých 7 let. Po základní škole vystudovala v Trenčíně střední ekonomickou školu se zaměřením na zahraniční obchod. Pravděpodobně díky tomu, že v dětství navštěvovala hodiny náboženství a její otec vystoupil roku 1968 z komunistické strany, nebyla i přes svůj výborný prospěch přijata na vysokou školu. Rok pracovala jako referentka mezinárodní přepravy v PZO Kerametal v Bratislavě. O rok později byla přijata na Obchodní fakultu Vysoké školy ekonomické v Bratislavě, kde vystudovala vnitřní obchod. Tentokrát do přihlášky všechny kolonky raději nevyplnila. Souběžně absolvovala dvouleté mezioborové studium na Filosofické fakultě Univerzity Komenského - obor žurnalistika. Během studií se podílela na založení Bioklubu Príroda a zdravie. Kromě přírody ji také velmi zajímala jóga a psychotronika. Společně s hlasovým pedagogem Františkem Tugendliebem, pro kterého pracovala jako médium, zkoumala možnosti jejího využití v oblasti léčení, diagnostiky patogenních zón, detekce vodních pramenů a v dalších oblastech. Účastnila se tuzemských i mezinárodních konferencí a seminářů zabývajících se touto problematikou. Psychotronika, léčení, jóga a snaha o sebepoznání ji přivedly až k jejímu manželovi, se kterým se seznámila právě na jednom setkání jogínů. Sama považuje jejich setkání za osudové, což vnímá stejně i její muž. V letech 1984 - 1987

pracovala jako redaktorka oborového periodika Československého kamenoprůmyslu - Slova kamenoprůmyslu. Do Hradce Králové, města, kde nyní žije, se přistěhovala za svým manželem Petrem v říjnu 1987. Do roku 1995 pracovala jako referentka propagace podniku Československé hudební nástroje. Po druhé mateřské dovolené nastoupila do Střediska amatérské kultury Impuls, kde se podílela mimo jiné na založení Volného sdružení východočeských fotografů a vzniku časopisu Fotoimpuls.

V říjnu 1997 učinila jedno ze zásadních rozhodnutí. Zúčastnila se výběrového řízení, na základě kterého byla od 1. 1. 1998 přijata jako ředitelka Oblastní charity Hradec Králové, kde profesně působí dodnes. Za dobu působení u Oblastní charity stačila realizovat mnoho projektů, které vyžadovaly organizačního ducha. Novou tvář dostal původní azylový dům pro muže, Dům Matky Terezy, dnes středisko sociálních služeb pro lidi bez domova. Dále vznikl domov pro matky s dětmi, souběžně také Poradna pro lidi v tísni, v roce 2004 Středisko rané péče Sluníčko a v roce 2006 Intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím. Proměnami prošla i domácí péče, která dnes funguje v úzké spolupráci dvou středisek Charitní ošetřovatelské a Charitní pečovatelské služby. Pro svůj komunikační talent a schopnost jednat s lidmi přijala Aneta i výzvu regionální politiky, když na základě pozvání přijala v roce 2010 místo na kandidátce nově vzniklé koalice KDU-ČSL a SNK-ED s názvem Doma v Hradci. Dnes je zastupitelkou. Jak sama říká, není jí lhostejný život lidí, kteří se z různých důvodů ocitají v těžko řešitelných situacích, někdy až na ulici, bez domova, v osamění. Není jí lhostejný život seniorů a lidí se zdravotním postižením, kteří se mnohdy ocitají na okraji našeho zájmu, protože nemají sílu nebo možnosti držet s většinovou společností nastavený krok. Její nynější prioritou v regionální politice je zpracování koncepce a poté realizace sociálního bydlení v Hradci Králové.

Setkání s Janou

2.2 Petr Macl

Narodil se 11. července 1961 v Hradci Králové. Jeho tatínek pracoval jako vedoucí technického rozvoje, ovšem po roce 1968 o tuto pozici přišel kvůli neshodám s tehdejším režimem a skončil v laboratoři u mytí zkumavek. Maminka byla zaměstnaná jako zdravotní sestra, ve třiceti letech však vážně onemocněla a zůstala v domácnosti. Petr si jako malý přál být myslivcem, protože měl vždy blízko k přírodě a zvířatům. Rovněž ho zajímala i hudba, stejně jako jeho sestru, která je mimo jiné dlouholetou členkou hudební skupiny Kantoři. On sám hrával jako dítě na piano a od třetí do deváté třídy navštěvoval hodiny klavíru. Otec, který byl vášnivým fotoamatérem a jako spousta takových měl doma v koupelně fotokomoru, mu dal k dispozici svůj fotoaparát, s nímž Petr navštěvoval fotografický kroužek. Tento první kontakt s fotografií ho však příliš neoslovil. Pro kluka jeho věku bylo poměrně složité nastavit fotoaparát tak, aby byl schopen pořizovat ostré a dobře exponované snímky. Vedoucí kroužku ani samotný tatínek neposkytli Petrovi v tomto směru mnoho pomoci, a tak pro technické nezdary tehdy fotografování opustil. Kroužek přestal navštěvovat po jednom roce. Po ukončení základní školy se chtěl přihlásit na střední školu lesnickou, ovšem na otcovo naléhání si nakonec podal přihlášku na střední školu potravinářskou. Ta byla prý perspektivnější než myslivost. Po střední škole si opět na tlak otce podal přihlášku na Vysokou školu chemicko-technologickou v Pardubicích. Nikdy neměl odpovídající vztah k matematice, která mu vyloženě nešla. Tatínek však měl na škole známého, což Petrovi umožnilo přijetí. Velmi brzy se potvrdilo, že tato volba byla nereálným otcovým cílem. Petr školu opustil po dvou semestrech a nastoupil povinnou vojenskou službu. Své dva roky si odsloužil jako kuchař u jednotky, která působila v Klecanech u Prahy. V době volna se naučil hrát na flétnu. Rovněž se zajímal o jógu a své mladické rozhořčení ventiloval posloucháním bigbítu. Po vojně vystřídal několik krátkodobých zaměstnání, než našel první opravdové povolání, které ho bavilo. Tím je divadlo. Díky svým muzikálním dovednostem dostává místo v loutkovém Divadle Drak. Pracuje jako kulisák, hudební doprovod a občasný herec menších rolí. S Drakem cestuje po celém světě. Práci pro divadlo si užívá až do doby, kdy zdravotní komplikace tuto symbiózu přeruší. Nemocná záda mu již nedovolí stavět těžké kulisy, a tak se záhy ocitá na pracovním úřadě. V divadle působil v letech 1986 – 1996. Zklamán vzniklou situací si hledá nové místo. Na úřadu práce mu nabízejí možnost pracovat v azylovém domě pro muže v Hradci Králové. Petr nabídku přijímá, protože rád pracuje mezi lidmi a navíc zde bude mít prostor i pro svého koníčka, fotografii. Zpočátku nemá o bezdomovectví ani o jiných sociálně patologických jevech žádné znalosti.

Do zmíněné problematiky však proniká rychle, příběhy lidí, kteří tam přicházejí, jej hodně zajímají, touží jim pomoci. V zaměstnání mu umožní rozšířit si vzdělání, a tak vystuduje na Pedagogické fakultě v Hradci Králové bakalářský obor Sociálně charitní práce. V té době již chápe v daleko širších souvislostech pojem bezdomovectví.

Montreal

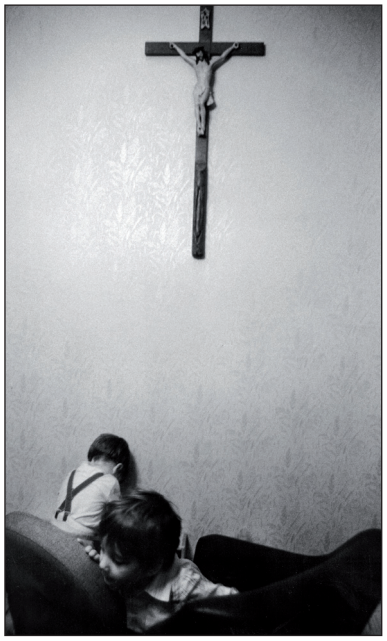
2.3 Cesta k fotografii

Aneta s Petrem dnes působí jako skvěle sehraná autorská dvojice, jejíž symbióza je evidentní, ale cestičku k médiu, o němž je řeč, si vyšlapal každý sám. Pravda je, že většinu své fotografické praxe prožili spolu, avšak prvopočátky fotografického snažení absolvoval každý sám. Jednalo se o krátkou, řekněme seznamovací etapu, která dala každému z nich potřebné technické znalosti a zkušenosti. Dále se již vyvíjeli jako autorská dvojice, tudíž je zde zajímavý především fakt, že nešlo o spojení dvou vyspělých fotografů nýbrž, že k onomu vyspění doputovali společně. Toto vzájemné zrání jim dalo patřičnou homogenitu a prvek přirozenosti, jež je pro jejich tvorbu typický. Podíváme-li se na jiné autorské dvojice, zjistíme, že jde většinou o „hotové" fotografy, kteří se dali dohromady pro svou názorovou blízkost, ale tvořit začali jako jedinci. Nevím, zda by Aneta či Petr dokázali vytvořit silný fotografický soubor každý sám za sebe. Myslím, že ano, ale tvrdit to nemohu z jednoho důvodu. Tím je, že nikdy samostatně nepracovali na rozsáhlejším tématu, tudíž žádný takový soubor od nich neexistuje. Podívejme se nyní na období, které předcházelo jejich společné tvorbě.

Jak už to v životě bývá, člověka příliš nebaví věci do kterých je postrkován. To byl přesně případ Petrova prvního kontaktu s fotografií. Již jsem zmínil, že jeho tatínek coby vášnivý fotoamatér a majitel fotokomory přihlásil Petra do fotografického kroužku s domněním, že bude jeho syn nadšen. Ten ovšem v tu dobu zvláštní zápal nesdílel a navíc mu přišla fotografická technika příliš složitá. Předčasný kontakt s médiem fotografie Petra příliš neoslovil, ba naopak mu vnukl pocit, že jde o složitý proces, který vyžaduje exaktní technickou zdatnost, jež mu byla cizí. Fotografování proto v době svých chlapeckých let opustil a vrátil se k němu až mnohem později, když potkal Anetu. Tu často navštěvoval v Bratislavě, kde pracovala jako redaktorka v časopise Slovo kamenoprůmyslu. Díky určité benevolenci jejího tehdejšího zaměstnavatele s ní trávil nějaký čas v její kanceláři a také ve fotokomoře. Petr se po letech opět dostal do tmavé komory a tentokrát kouzlu černobílých obrázků doslova propadl.

Aneta se k fotografování dostala na střední škole. Svůj první fotoaparát Beirette 300 si koupila v 17 letech, když byla na třítýdenní brigádě okopávat květiny na mezinárodní výstavě IGA v Erfurtu. Vydělala si 300 marek a za 105 koupila fotoaparát. Zpočátku fotografovala spolužáky, město – architekturu, přírodu, zajímavé detaily, oprýskané zdi, louže apod. Postupně se prokousávala k lidem, skrze rodinu a známé, které potkávala náhodně v různých situacích. Nejdříve zdálky teleobjektivem, poté po vzájemném kontaktu zblízka. Považovala za neslušné fotit lidi z povzdálí bez jejich vědomí. Fotografování si velmi oblíbila

a po určité době se stává redaktorkou oborového periodika Slovo kamenoprůmyslu. Jejím úkolem je dodat jednou za 14 dní 500 řádků textu a černobílé fotografie na různá témata z oboru z celého Slovenska. Fotografie si musí nejenom pořídit, ale také zhotovit. Učí se proto základům techniky fotografování a výroby fotografií pouze podle rad kolegy amatéra. Má k dispozici fotokomoru. Do té občas zajde společně s Petrem a jejich zájem o fotografii se začíná prohlubovat. Později, když se vzali a Aneta se přestěhovala do Hradce Králové, si koupili svůj první společný fotoaparát Praktiku MTL. Zpočátku oba fotografují širokou paletu žánrů - architekturu, detaily struktur, krajinu, portrét, na barevné diapozitivy makrozáběry motýlů, brouků, které Petr dobře znal z dětství, květin, ty zase znala Aneta. Hledají cestu. Tíhnou k dokumentární fotografii. Petr, v době kdy pracuje pro Divadlo Drak, cestuje po celém světě, a jako tehdy málokdo má možnost navštívit mnohé země, mezi něž patří Francie, Kanada, USA, Německo, Polsko, Itálie, Jugoslávie a další. Stále více ho láká fotografovat lidi, a tak i přes jazykové bariéry s nimi komunikuje pomocí posunků a gest, aby jim vysvětlil, že si chce pořídit snímek. Nechce působit jako paparazzi a raději volí metodu přímého kontaktu, když vidí typy lidí, jež jsou pro něj zajímavé. Z diet, které mu divadlo vyplácí na cestovní výlohy, si kupuje fotoaparáty

Ondřej a Tadeáš Maclovi

Táta

Nikon FM2 a Minolta. Nyní je on i Aneta fotografií již plně pohlcen a začínají se o ni hlouběji zajímat. Navštěvují výstavy, obesílají soutěže a zajímají se o dění na fotografické scéně. Seznamují se s Jindřichem Štreitem a později s Bohdanem Holomíčkem, což je pro ně zásadním inspiračním impulzem. Rozhodují se pro dokumentaci svého bezprostředního života – fotografují své děti, rodinu, pracovní prostředí, život ve farnosti, dění kolem sebe. Definitivně se vydávají po cestě živé dokumentární fotografie. Na té cestě se postupně osobně seznamují s Markétou Luskačovou, Janem Šibíkem, Dagmar Hochovou, Danou Kyndrovou, Josefem Ptáčkem, Jaroslavem Krejčím, Jaroslavem Bártou a dalšími fotografy života.

3. Projekty

3.1 Srovnání s jinými autorskými dvojicemi

Způsob tvorby, který ve svém díle aplikují Aneta s Petrem, tedy spolupráce v autorské dvojici, není ve světové ani v české fotografii ničím výjimečným. Za všechny připomeňme alespoň Štěpánku Stein a Salima Issu, Alenu Dvořákovou a Viktora Fischera, Lukáše Jasanského a Martina Poláka, Barboru a Radima Žůrkovy nebo Pierra Commoye a Gillese Blancharda. Každé fotografické duo je svým způsobem unikátní těleso, jehož výsledná tvorba vychází z důkladné symbiózy obou autorů. Osobní názory, pohled na svět a vnímání média fotografie tak do sebe musí hladce zapadat. Pokud se tak stane, myslím, že takováto dvojice má šanci svobodně tvořit způsobem, kdy se přínos obou autorů umocňuje. Navíc schopnost autoreflexe a sebekritiky je větší u dvojice než u jednotlivce. Nezáleží na tom, jestli jeden z páru fotografuje a druhý scénu připravuje, popřípadě se střídají nebo fotografují oba. Důležitý je výsledek, pro nějž nejsou konkrétní dílčí vklady autorů podstatné. Divák by neměl diferencovat, kdo z autorské dvojice vykonal určitý dílčí krok v procesu tvorby výsledného snímku. Jestliže lze jednoznačně rozlišit, kdo který snímek pořídil, nejde podle mého názoru o autorskou dvojici, ale pouze o kompilaci snímků dvou různých autorů.

Aneta s Petrem předkládají své fotografie divákovi právě bez autorizace jednotlivých snímků. Výstavní soubor či ukončený projekt je prezentován jako společné dílo. Důraz kladou na obsahovou i stylovou jednotu, upřímnost výpovědi bez aranže a lidský přístup. Nejsou to fotografové, kteří by aktivně vstupovali do děje a snažili se svou přítomností danou scénu ovlivnit. Je samozřejmé, že z podstaty fotografického procesu jako celku, je už jen samotná přítomnost fotografa na scéně určitým ovlivněním celé situace. Tato přítomnost je však nezbytně nutná pro pořízení záběru, to je evidentní. Někteří fotografové však scénu dále ovlivňují tím, že ji manipulují ve smyslu pořízení záběru, který chtějí. Otázkou zůstává, zda je u čistě dokumentární fotografie toto ovlivnění akceptovatelné či nikoliv. Aneta s Petrem tuto otázku nemusí řešit, protože vnitřně cítí, že manipulovat jakýmkoliv způsobem s daným dějem, je proti jejich vnitřnímu cítění. Hodnotu fotografie spatřují v zachycení autentického momentu, který je dílem trpělivosti. Jejich povaze je tedy bližší

být raději vzdálenými pozorovateli než provokatéry v centru dění. Samozřejmě že u pořízení občasných dokumentárních portrétů vstupují do vědomého kontaktu s portrétovaným, což je logické. Tento vědomý kontakt existuje mezi nimi a fotografovanými i při pořizování živých záběrů. Obecně však platí, že se nesnaží o pořízení bombastických snímků, které by byly výsledkem strojené situace. Jejich snímky se navzájem doplňují a rozvíjejí, i když ne vždy fotografují společně. Tento rys je pro ně celkem typický. Mohou pracovat na stejném projektu, aniž by byli spolu ve stejný čas na stejném místě.

Toto souznění je jistě umocněno i faktem, že kromě fotografických partnerů jsou i partnery životními. Mnoho let společného soužití vytříbilo jejich pohled a názor na fotografii. Dalším aspektem jejich tvorby je propojení zaměstnání a témat, která fotografují. Jejich život není rozdělen mezi fotografickou tvorbu a nutnost obživy v jiném oboru. Právě oblast, ve které pracují, je jejich hlavním, dá se říci celoživotním fotografickým tématem. Toto propojení Aneta krásně okomentovala následujícími slovy: „ Při fotografování se snažíme najít dobré světlo. Já toto dobré světlo hledám i v lidech, se kterými pracuji."

Díky osobní znalosti obou autorů mohu říci, že se nejedná jen o vzletnou frázi. V očích těch, které fotografují, jsou dobře známými tvářemi. Lidé se v jejich přítomnosti cítí uvolnění. Pro kvalitní dokumentární fotografii je takovýto prvek velice vitální, neboť dovoluje zachytit snímané osoby v jejich přirozeném rozpoložení. Tento zdlouhavý proces, ovšem samozřejmě předpokládá fotografovo ztotožnění s daným tématem, neboť zájem o druhé lidi nelze předstírat bez pachuti falše. Maclovi nic předstírat nemusí, protože jejich fotografie v podstatě nezachycují nějaký dokumentární projekt, ale jejich život. Fotografují to, co by se kolem nich dělo i bez přítomnosti fotoaparátu. Mnozí fotografové mají jiný přístup. Vybírají si svá témata, pečlivě je studují, jezdí za nimi a rozpracovávají je z hlediska vnějšího pozorovatele. Láká je různorodost daných motivů, o které si rozšiřují své obzory a znalosti okolního světa. To je naprosto v pořádku a já s takovým přístupem souhlasím, avšak u Maclových jde o něco jiného. Fotografie není v jejich práci stěžejním prvkem, což by mohlo vyznít jako snižování její vážnosti, ale není tomu tak. Na pomyslných miskách vah se na pravé straně nachází jejich sociální práce a na levé fotografie. Odjistíme-li aretaci, zjistíme, že jazýček vah míří přímo doprostřed. Z toho vyplývá, že Maclovi neputují tam, kam je fotografie dovede, nýbrž fotografují to, kam je dovedl život. U jejich snímků se nejedná o pohled zvnějšku dovnitř. Dalo by se to lépe popsat jako snaha o tlumočení problematiky, ve které se pohybují okolnímu světu a to způsobem, který není z fotografického hlediska jen pouhým opisem reality, nýbrž nabízí divákovi přidanou hodnotu ve formě osobního

vkladu autora. Snímky jsou tak povýšeny o symbolickou i estetickou rovinu. Ne mnoho fotografů je schopno toto nabídnout v tak úzkém sepětí.

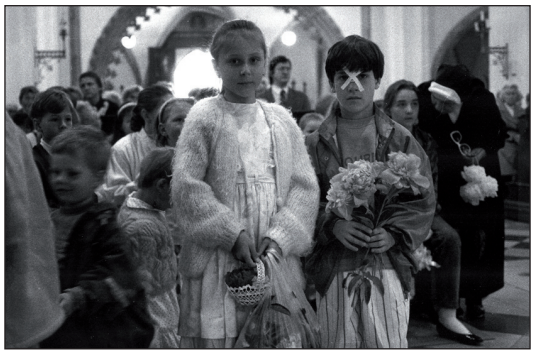
Pro Maclovi je důležitý výsledný snímek. Technické vybavení, které k tomu používají, je pro ně podružným faktorem. Navzdory tomu jim ale nedělá vážné problémy používat moderní digitální přístroje, což není samozřejmostí, přihlédneme-li k faktu, že jsou odchováni klasickou černobílou fotografií a prací v temné komoře. Při globálním přechodu na digitální médium jim nečinilo potíže přizpůsobit se nově nastupující technologii a těžit z jejích výhod, aniž by to ovlivnilo jejich fotografický styl. Starší filmové fotoaparáty tedy odložili stranou, aby mohli fotografovat digitální zrcadlovkou. Přechod na digitální záznam nebyl úplně hladký. Ekonomické důvody a časová náročnost práce ve fotokomoře jim však dodali dostatek trpělivosti, aby si na nové přístroje zvykli. Absence filmu umožňuje fotografovat v širším rozsahu a s větší frekvencí témata, která je zajímají, navíc kvalita záznamu dnešních digitálních přístrojů je také na špičkové úrovni. Na fotoaparát pohlížejí jako na nástroj pro splnění cíle. Pokud nový nástroj nenarušuje jejich zvyklosti a naopak přináší výhody v podobě eliminace výdajů za film a času stráveného ve fotokomoře, je jeho použití logické. Pořízené digitální snímky převádějí do černobílé škály, připodobňujíc je tak svou tonalitou i kontrastem původním záběrům fotografovaným na film, s cílem dosáhnout kontinuity formální stránky jejich tvorby. Nepopírají, že s nostalgií vzpomínají na čas strávený v temné komoře, kde s napětím sledovali, jak se za červeného šerosvitu vynořuje z fotografické lázně očekávaný snímek. Na druhé straně z praktických důvodů nebylo pro ně těžké toto všechno opustit a začít řešit nástrahy matrixu tvořeného kombinací jedniček a nul.

Petr Macl při práci, foto Martin Horký

3.2 Ze života farnosti

Když jsem si prohlížel archiv fotografií, který mi Aneta s Petrem zapůjčili, tak jsem zpočátku přecházel některé fotografie s církevní tematikou bez větší odezvy. Jednalo se o snímky, kterým jsem nepřikládal patřičnou váhu. Až později, po diskusi s Anetou, jsem si uvědomil, jak byl tento projekt pro ně důležitý. Jednalo se vlastně o první koncepčně a tematicky sjednocený soubor, který spolu manželé Maclovi vytvořili a představili veřejnosti. Živě vzpomínají na svou premiérovou výstavu, která byla mimo jiné významná tím, že se konala u příležitosti 330. výročí vzniku královéhradecké diecéze v kapli sv. Klimenta. Aneta k tomu říká: „Od jógy a východních filosofií jsme se společně vrátili ke křesťanství, a proto vlastně to téma farnosti a církve. Oslovili jsme kdysi pana děkana Hladkého, že chceme mít svatbu v kostele, a poté jsme docházeli k němu na přípravu, abychom věděli, o co vlastně jde, a pak už jsme vplavali do těchto vod směrem ke Kristu. Ten se nám dal poznat mimo jiné a vlastně nejvíc právě v osobě Mariánka. Na výstavě v kapli sv. Klimenta jsme prezentovali fotografie nejenom z různých slavností v katedrále, ale i z dalších aktivit farností – farní dny, farní večery, setkání sněmovních kroužků a podobně. Třebaže šlo o coby dokument, tak již tady jsme vybírali fotografie, které byly i trochu zobecňující a jakoby nadčasové. Výstavu jsme si i sami instalovali, pomáhala nám výtvarnice Táňa Faltysová z Holic. Obdobná výstava v Hradci Králové do té doby nebyla, a tak se těšila poměrně velkému zájmu hlavně lidí královéhradeckých farností. Téměř od počátků našeho soužití a fotografování totiž mapujeme také i tuto oblast našeho života. Máme zachycené některé významné události – byla jsem například oficiálním fotografem intronizace Dominika Duky v katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha, intronizace Jana Vokála na post královéhradeckého biskupa, pohřbu arcibiskupa Karla Otčenáška a mnoha dalších okamžiků života místní církve – udělování svátostní - svěcení kněží, první svaté přijímání, biřmování, křest a svátost manželství.“ V prostoru kaple před rekonstrukcí pak Maclovi ještě zorganizovali výstavu Jindřicha Štreita Benediktíni.

Projekt Ze života farnosti se navíc stále rozrůstá a je pozvolna doplňován o další fotografie i v dnešní době. Pomalou nenásilnou formou tak přibývají nové snímky, které se v budoucnu možná dočkají opětovné výstavy.

3.3 Žakovce

Pro pochopení celého projektu je na úvod nutné představit Žakovce v kontextu všech souvislostí. Jde o malou vesničku, která leží na úpatí Vysokých Tater, severozápadně od města Poprad v okrese Kežmarok. Její populace čítá něco málo přes 700 lidí. První záznamy v historii pocházejí z roku 1209, konkrétně z listiny uherského krále Ondreja II. Její původní jméno bylo Villa Isaac - Izákova dědina. Na první pohled všední nezajímavá obec. Co tedy upoutalo pozornost Anety a Petra? Proč se tam velice rádi už spoustu let opakovaně vrací? Odpovědí je IKV. Za touto zkratkou, která znamená Inštitút Krista Veľkňaza, se skrývá projekt na pomoc lidem v nouzi, jehož mottem je: MILUJTE ĽUDÍ TAKÝCH, AKÍ SÚ, ČÍM MENEJ SI TO ZASLÚŽIA, TÝM VIAC ICH MILUJTE. NEMILUJTE ICH PODĽA VEĽKOSTI ICH ZÁSLUH, ALE PODĽA VEĽKOSTI ICH POTRIEB! Institut v současné době provozuje několik zařízení, mezi něž patří sociální byty v Malém Slavkově, Dom nepoškvrneného srdca Panny Márie, Dom Božieho Milosrdenstva v Ľubici, Dom Márie Magdalény a Dom Božského Srdca Ježišovho v Žakovcích. Dom Božského Srdca Ježišovho je zařízení typu azylového domu pro muže bez domova, ovšem jeho osazenstvo se musí aktivně podílet na chodu celé komunity, nikoliv jen pasivně přijímat nabízené zázemí, jídlo a psychickou podporu. Pevný řád a přísná pravidla dávají lidem, kteří se opět snaží nalézt půdu pod nohama, svobodu. Zároveň však kladou na jejich bedra i zodpovědnost za své činy, čímž jim pomáhají překonávat fázi rezignace nad sebou samými. Velký důraz je kladen na manuální práci, jež je součástí ergoterapie, každý zde pracuje podle svých možností, schopností a dovedností. Dále zde platí absolutní zákaz alkoholu, či návykových látek a od vstupu do komunity zákaz jakékoliv trestné činnosti. Všichni se účastní bohoslužeb. Autorem těchto pravidel a motorem vzniku a života komunity je Mgr. Ing. Marián Kuffa, Dr. h.c. Ten postavil a vybudoval celý projekt v Žakovcích doslova od píky. Do této vesnice přijel poprvé v roce 1991 ještě jako bohoslovec a se dvěma muži, kteří neměli kam jít po návratu z výkonu trestu, se pustil do opravy polorozpadlé fary. Jakmile se z ruiny začalo klubat opět adekvátní stavení, přicházeli další lidé bez domova, kteří hledali zázemí. Kdo měl zájem, mohl přiložit ruku k dílu a za odvedenou práci mu bylo nabídnuto jídlo a bydlení na faře. Rozdíly mezi lidi zde nikdo nekladl. Všichni jsou si rovni. Sám Marián Kuffa sdílí s ostatními stejné jídlo, ubytování i pravidla. Do Žakovců přicházeli další a další lidé bez domova, lidé propuštění z vězení,

alkoholici, gambleři, prostitutky a jiní nalézající se v určitém druhu sociální kolize. Mladý kněz Maroš, jak mu všichni říkají, se jich ujímá a spolu s nimi se pouští do úžasného díla. Kolem fary rostou hospodářské budovy, dílny, lidé bez domova budují sanatorium pro osamělé a opuštěné lidi se zdravotním postižením nebo na sklonku svého života. Poté vznikají další zařízení – domky pro siroty, domov pro matky s dětmi v Ľubici, sociální byty v Malém Slavkově. Rozbíhá se také zemědělská výroba a sociální podnikání – pekařství, výroba hraček, pěstování rychlorostoucí vrby, stavební práce. Dnes, kdy faru dobrovolně obývá zhruba 80 - 100 lidí a celou komunitu tvoří témě 200 osob, lze s určitostí říci, že celý projekt funguje a to lépe, než většina státních zařízení snažících se o resocializaci jedince. Ne vše je ale zdaleka tak růžové, jak by se mohlo zdát. To, co je ze strany sociálních pracovníků z široké Evropy vnímáno jako veliký úspěch, naráží na nepochopení a dokonce i odpor části místního obyvatelstva. Celkem zřejmé jsou obavy Žakovčanů o svou bezpečnost, ale nejsou, zdá se, opodstatněné. Jedinou trestnou činností za posledních několik let od obydlení fary byla výtržnost způsobená opilcem rekrutujícím se z řad právě těch občanů, již se cítí ohroženi. Část těch ale nebyla schopna vzniklou komunitu akceptovat a s podporou své tehdejší starostky vehementně protestovali, díky čemuž se celé kauzy chopila i média. Farář Kuffa vyřešil napjatou situaci svérázným způsobem. Zajistil mnoha lidem, kteří obývají jeho faru, trvalý pobyt v Žakovcích. Ve volbách roku 2006 tito noví občané starostku nepodpořili, čímž přišla o potřebný počet hlasů pro znovuzvolení. Volby vyhrála o 38 hlasů mladá ekonomka, která projekt komunity v Žakovcích naopak prosazuje. V návaznosti na média se v celé věci začali angažovat i politici. Těm se naopak výsledky práce Mariána Kuffy velmi zamlouvali a poskytli mu tolik potřebnou podporu.

Tituly před a za jménem Mariána Kuffy, který celou komunitu vede, by mohly naznačovat, že se jedná o vědecky velice propracovaný sofistikovaný systém, snažící se duševně i fyzicky rehabilitovat člověka v opravdové nouzi. Opak je ale pravdou. Striktně vědecký přístup, který by byl v souladu se všemi sociálními studiemi a odbornými články týkajícími se problematiky charitativní práce, se zde neuplatňuje. Přístup k člověku při resocializaci je zde velmi přímočarý a pravidla jednoduchá, leč přísná. Kdo se proti nim proviní, bude potrestán. Trest zde ovšem nepředstavuje jakékoliv omezení osobní svobody, naopak člověk svobodu dostane, což v praxi znamená, že je z komunity vyloučen. Pěkně to ilustruje text Mariána Kuffy, který mají všichni členové vždy na paměti a jehož úryvek následuje:

Srovnej FARA - BASA a BASA - FARA

V base sa trestá zatvorením - vezmú ti slobodu

Na fare sa trestá pustením - darujú ti „slobodu“

V base musíš byť - nemôžeš odísť

Na fare chceš byť - môžeš odísť

V base musíš rešpektovať vnútorný poriadok-nie preto si tu

Na fare chceš rešpektovať vnútorný poriadok-preto si tu

V base chcú, aby si tam bol - tvoja vôľa je vedľajšia

Na fare ty chceš, aby si tu bol - tvoja vôľa je rozhodujúca

V base si sedel kvôli minulosti - bol si zlý...

Na fare „sedíš“ kvôli budúcnosti - chceš byť dobrý...

V base ti spočítali koľkokrát si šmykol

Na fare ti spočítame koľkokrát si sa postavil

V base ti počítajú, že si padol do blata

Na fare ti vyčítajú, keď chceš ostať ležať v blate

Maclovi poprvé přijíždějí do Žakovců v létě 1997. Přivedla je sem zvědavost. Petr totiž slyšel při otevírání nového zařízení pro nevidomé ve Vlaštovičkách od jednoho pracovníka následující: „To kdybyste to viděli v Žakovcích, tam to nemají tak nové, ale dějí se tam věci.“ Cíl jejich cesty není prioritně zaměřen na fotografování tamní komunity, i když samozřejmě nevyjíždí bez fotoaparátu. Chtějí se prostě jen podívat, jak funguje zařízení, které má ve sféře sociální pomoci tak dobrou reputaci. Petr v té době již pracuje jako asistent v azylovém domě v Oblastní charitě Hradec Králové, tudíž si od návštěvy slibuje určitou inspiraci, kterou by mohl uplatnit ve svém povolání. Aneta a děti mu dělají doprovod. Myslím, že to, co tenkrát v Žakovcích objevili, se jim stalo velkým životním milníkem. Naprosto nadšeni osobností Mariána Kuffy a jeho dílem prožili týden, který bez nadsázky ovlivnil směr jejich dalšího společného života. Aneta, která v té době zvažovala nepřímé pozvání pracovat rovněž v charitě, což by znamenalo opustit svoji oblíbenou práci ve Středisku amatérské kultury Implus, se poslední večer v Žakovcích definitivně rozhoduje. Po návratu domů se přihlásí do výběrového řízení na místo ředitele

královéhradecké oblastní charity a po vyjádření výběrové komise dává výpověď a nastupuje na tuto pozici. Se svým manželem tak nyní sdílí nejen velký zájem o fotografii, ale i povolání ve stejném oboru.

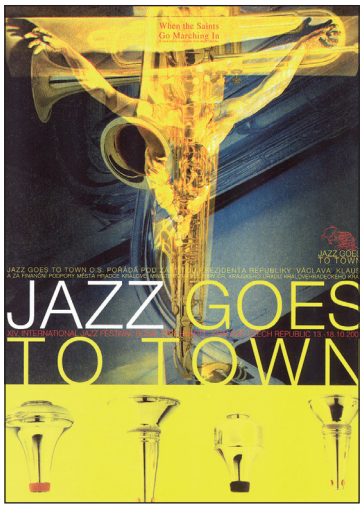
Maclovi v roli hostů mají na faře spoustu prostoru pro fotografování. Nejdříve pořizují snímky z úhlu nezúčastněných pozorovatelů, postupně však pronikají do kolektivu a dostávají se blíže lidem, kteří na faře nalezli třeba jen na přechodnou dobu svůj nový domov. Aktivně se podílejí na denním režimu zařízení, stejně jako všichni ostatní, což bourá hranice mezi nimi a fotografovanými lidmi, kteří se postupem času stávají jejich přáteli. Mnoho návštěv v průběhu několika let stírá z Anety a Petra nálepku „cizáků".

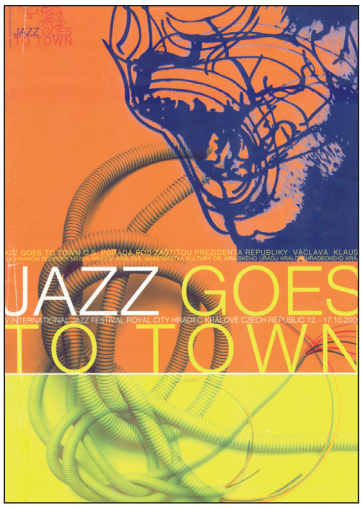
3.4 Jazz Goes to Town

Všechny projekty Maclových uvedené v této diplomové práci vznikly čistě díky spontánnímu zájmu autorů o dané téma. Nikdy nešlo o projekt, takzvaně na objednávku. Jazz Goes to Town je v tomto ohledu trochu jiný, i když svůj zažitý způsob práce Maclovi neopouští ani zde. Rozdíl spočívá v tom, že byli hned na počátku osloveni s nabídkou, aby fotograficky zachytili jazzový festival a stali se jeho oficiálními fotografy. Dalo by se tak pohlížet na danou nabídku jako na komerční projekt, tedy fotografii na zakázku. Honoráře za odvedenou práci byly ovšem spíše symbolické. Většinovou část odměny pohltily samotné náklady na film a jeho zpracování, nicméně téma bylo zajímavé. Aneta s Petrem tak přijali v roce 1995 nabídku, nebo možná lépe řečeno prosbu ředitele festivalu Martina Brunnera, který je jejich kamarád a v podstatě se stali součástí realizačního týmu celého festivalu. S výjimkou dvou ročníků, jejichž ředitelem se dočasně stal Peter Lipa, fotografovali festival po celou dobu jeho existence až dodnes. Jejich úkolem je zachycovat nejen oficiální snímky, které slouží k propagaci festivalu, ale i jeho atmosféru. Mají přístup do zákulisí, na hudební scénu, na recepce a večírky, mezi muzikanty a prostě všude tam, kde se něco podstatného děje. Mohou tak fotografovat způsobem, na nějž jsou zvyklí. Kromě kolekcí fotek pro sponzory, na letáky a web mají i fotografie, jež autenticky vystihují festivalovou atmosféru uměleckého prostředí. V posledních letech, po přechodu na digitál, vytváří Petr z každého ročníku dvě série. Jednu barevnou, která

Ukázky tiskovin, ve kterých byly použity fotky Maclových

obsahuje snímky přímo z koncertních jevišť, a druhou černobílou, jež zachycuje právě zákulisí festivalu. Zákulisní fotografie svým charakterem přesně spadají do linie jejich volné tvorby. Díky fotoaparátu se mohli setkat s největšími hvězdami jazzu, mezi něž patří například Joe Zawinul, Billy Copham, Laco Deczi, Jean Luc Ponti, Al Kooper, Bill Bruford a další. Oba autoři na tato setkání rádi vzpomínají. Vyzdvihují skromnost a přátelský přístup většiny mistrů světového jazzu.

JAZZ GOES TO TOWN

VÝSTAVA FOTOGRAFIÍ ANETY A PETRA MACLOVÝCH

16. - 17. října 2009 na foyeru KC Aldis videoprojekce „fotopříběhů"

Aneta a Petr Maclovi jsou již nedílnou součástí týmu kolem Martina Brunnera. Svým způsobem se podílejí na realizaci festivalu Jazz Goes to Town již od jeho začátku. Později se k nim přidal ještě starší syn Ondřej.

Objektivy svých fotoaparátů zachycují atmosféru zejména hlavních koncertů. Kromě vystoupení na pódiu přibližují také zákulisí festivalu - frmol na jevišti, práci techniků, napětí pořadatelů, soustředění umělců před koncertem, uvolnění po koncertu, přátelská setkání. Pohybují se rovněž ve foyer, kde probíhají další vystoupení, korzují diváci.

Jejich fotografie můžete shlédnout ve foyer Kongresového centa Aldis v době festivalu a některé soubory také na webových stránkách festivalu.

Pozvánka na výstavu a videoprojekci

3.5 Cesta za hvězdou

Pod tímto názvem byly vystavované v jiném čase a na jiném místě dosud dva odlišné soubory fotografií, které měly společný základ. V podstatě za názvem se skrývá dokumentace využití části prostředků Tříkrálové sbírky v zařízeních Oblastní charity Hradec Králové. Aneta a Petr dokumentují koledování „králů" již od roku 1999, kdy do ulic Hradce Králové poprvé vyšlo 15 skupin králů – studentů Biskupského gymnázia Bohuslava Balbína. Dnes jde o celostátní veřejnou sbírku Charity Česká republika. Spolu se záběry z průběhu sbírky prezentují činnost některých zařízení a práci svých spolupracovníků a dobrovolníků organizace. Nedá se tedy mluvit o fotografickém projektu, tak jak jej tradičně známe, protože zde má prioritu pomoc lidem, přesto však patří tyto fotografie k nejdůležitějším v jejich díle. Cesta za hvězdou je jemnou fúzí všech aspektů, které utvářejí život a tvorbu manželů Maclových. Role fotografů, sociálních pracovníků a osobních přátel se tu neustále střídají a prolínají v rychlém sledu, až ve výsledku splynou v jeden celek. Vzniká tím jedinečná, skoro matematická rovnice, kdy před i za fotoaparátem stojí lidé, z nichž není ani jeden nadřazený. Mám tím na mysli, že z pohledu fotografovaných, třímá v ruce fotoaparát důvěrně známá osoba, která je tam kvůli nim, nikoliv kvůli pořízení snímku. V tom je velký rozdíl. Kdo chce jen ulovit žal vzbuzující záběr a v podstatě mu vůbec nezáleží na fotografovaném člověku, je pokrytec a nikdy se mu nepodaří dostat se k jádru věci. Jak jsem již uvedl, v naturelu Anety i Petra není být lovcem, což je v tomto případě velká devíza, díky které se autorům daří dostat pod povrch. Nepořizují letmé záběry z azylových domů, nefotí náhodné lidi žijící pod mostem a lidi v kartónových krabicích jen proto, že je to zajímavé téma. Za každou jejich fotografií je příběh, který prožili společně s aktéry snímků. Příběh, jenž by se odehrál i bez přítomnosti fotoaparátu. V tom je podstatný rozdíl mezi nimi a jinými fotografy, kteří mapují stejnou problematiku. Prohlédneme-li si pozorně fotografie, o nichž je řeč, lze z nich všechny tyto postřehy odpozorovat. Lidská přirozenost na nich není šponována přítomností cizí osoby v podobě fotografa, což dává autorům větší svobodu při fotografování. Mají tak více prostoru pro svůj osobní vklad a nalézání vztahů, jež obohacují snímek o symbolickou zobecňující rovinu. Kupříkladu fotografie rukou zvedajících se z lůžka může být symbolickou

výpovědí o potřebě lidského kontaktu, o důležitosti pomoci, nebo o tíze samoty. Interpretace záleží na divákovi. Ze snímku není patrné, zda se jedná o muže či ženu. Neznáme ani důvod, proč osoba vlastně leží, jestli je nemocná nebo zdravá, spokojená či nešťastná. Podstatné ovšem je, že fotografie má schopnost nést tato symbolická sdělení, díky autorovi, který je tam vložil. Tento osobní vklad je největším přínosem dobrého fotografa. Je podstatou tvůrčí práce s obrazem, který má více rovin. Bez něj by šlo jen o pouhé reprodukování vnějšího světa, jakýsi zmechanizovaný systém, který by nevyžadoval přítomnost tvůrčí mysli. Aneta s Petrem jsou si těchto skutečností vědomi, proto se snaží do svých fotografií vložit právě onen osobní pohled. Názor, který by prezentoval jejich přesvědčení. Právě díky těsnému propojení s fotografovanými se jim daří fotografie obohatit esencí své osobnosti. Vyprávějí tak příběh z pozice zúčastněného, nikoliv z pozice vnějšího pozorovatele.

V rámci této diplomové práce není reálné popisovat všechny fotografie a osudy lidí na nich zobrazených. Se znalostí zákulisí ovšem mohu říci, že na spoustě z nich jsou zobrazeni lidé, kteří pro Maclovy představují spíše přátele a známé, nikoliv anonymní osoby, jejichž pohnutý příběh je potřeba fixovat na želatinu fotografické emulze. Cesta za hvězdou by se tak dala do určité míry považovat za Anetin a Petrův deník. Deník, v němž nechybí ani nejužší rodina, ani blízcí lidé vláčení peripetiemi života, ani lidé, kteří jen krátce prošli bez zastavení. Tak či tak, deníky bývají vždy osobní a to je dobře.

3.6 Hosté na zemi

V roce 2010 vychází Maclovým jejich první publikace s názvem Hosté na zemi. Obsahuje snímky z let 2005 – 2010, pořízené v Hradci Králové a jeho těsném okolí. Knihu vydala Oblastní charita Hradce Králové u příležitosti Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, v rámci projektu s názvem „Chudoba, záležitost nás všech".
Projekt byl realizován ze státního rozpočtu České republiky a spolufinancován Evropským společenstvím v rámci programu EY 2010, což sebou přineslo i nutnost zachovat u publikace určitou míru osvěty, která by přímým způsobem zobrazovala problematiku lidí bez domova. Nejedná se tedy o čistě fotografickou publikaci, kde by autoři kladli hlavní důraz na snímek jako takový, nýbrž o knihu, ve které fotografie sehrává výpravnou roli. I přes tento fakt je kvalita mnoha snímků na vysoké úrovni, obohacena o symbolické prvky a estetickou hodnotu, tak jak je to typické u volné tvorby Maclových. Samotné vyznění fotografií rozvíjí i krátký text umístěný pod každou z nich, pomocí nějž nám autoři umožňují lépe pochopit dané souvislosti. Navíc jsou zde někteří aktéři zachyceni na více po sobě jdoucích záběrech, což vytváří jakési mikropříběhy, jež vystihují podstatu jejich situace nebo změnu, určitý posun v jejich životě.
Hosté na zemi jsou posledním, myšleno nejaktuálnějším, ukončeným projektem Anety a Petra. Při pořizování těchto záběrů již tedy používali moderní digitální techniku. Srovnáme-li tyto snímky s jejich staršími analogovými fotografiemi, lze jen velmi obtížně diferencovat, jaká technika byla použita, což vypovídá o zdárné adaptaci na nové přístroje. Tak jako není pro dobrého kuchaře důležité, zda vaří na elektrice či na plynu, není pro Anetu s Petrem podstatné, zda fotí na film nebo digitální čip. Publikace Hosté na zemi je toho, myslím, dobrým důkazem.

3.7 Mariánek

Mohlo by se zdát, že je ode mne poněkud necitlivé zařadit tuto kapitolu právě sem, navíc když se nejedná o fotografický projekt. Činím tak ale záměrně, s cílem ukázat úzké vazby mezi osobními prožitky autorů, jejich fotografickou tvorbou a sociálními aktivitami vyplývajícími z tohoto spojení. Proto, nechť mi Aneta i Petr prominou, že jsem zařadil stať o jejich drahém dítěti na toto místo. Dne 16. 8. 1998 se Anetě a Petrovi narodil třetí syn. Dostal jméno Marián. Pozorný čtenář má jistě na paměti, jak silným zážitkem byla pro Maclovy první návštěva v Žakovcích, kde se setkali s osobností, jež na ně hluboce zapůsobila. Ano, dítě dostalo to samé křestní jméno, které nosí tamní kněz Marián Kuffa, jako příslib naděje a všeho dobrého do budoucna. Když se Mariánek narodil, nikdo netušil, jak bude tato budoucnost krátká. Hned druhý den po porodu se zjistilo, že dítě není zcela v pořádku. Následovala operace hlavy v motolské nemocnici v Praze a nejistý vývoj. Mariánek trpěl záchvaty, při kterých ho sužovaly křeče, byl hypotonický, měl dechové potíže a svalovou dystrofii. Původ jeho potíží byl dlouho tabu, lékařům se nedařilo nalézt diagnózu. Aneta s Petrem se v tomto emocionálně velmi intenzivním období starali kromě dvou starších synů o toho nejmladšího, jak nejlépe dovedli. Stále se snažili zajistit pro něj tu nejvhodnější lékařskou péči a zároveň mu dávali veškerou rodičovskou lásku. Bylo nadmíru obtížné se vypořádat se situací, v níž nikdo nevěděl, jakou chorobou vlastně trpí.

Když byl Mariánkovi zhruba jeden rok, dostal silný záchvat a kolaboval. Musel být převezen na jednotku intenzivní péče v královéhradecké nemocnici, kde mu trvalo dlouhých čtrnáct dní, než se dostal z kritického stavu. Jeden z ošetřujících lékařů tam díky svým znalostem diagnostikoval u Mariánka tak zvaný Menkesův syndrom. Jde o vzácné neurodegenerativní onemocnění, při němž organismus nedokáže správně metabolizovat měď v lidských buňkách. Tato diagnóza s sebou přinesla zdrcující prognózu, se kterou se museli rodiče vyrovnat. Většina dětí postižených tímto syndromem se totiž dožívá obvykle tří až čtyř let věku.

Nelítostná prognóza se vyplnila. Mariánek zemřel ve věku devatenácti měsíců. Maclovi na něho často vzpomínají. Jsou rádi, že mohli s třetím synem společně prožít alespoň ten krátký, ač bolestí poznamenaný čas. Dodnes odpovídají na otázku, kolik mají dětí číslovkou tři. Aneta říká: „Mariánek, pro nás hodně znamenal, aniž by zde na Zemi řekl jediné slovo, dokázal za tu chvilku oslovit víc lidí, než

mnozí z nás za celý život. I skrze něj si uvědomuji, jak úžasnou hodnotu má každý lidský život, každý člověk zde zanechává stopu."

Mariánkův osud nebyl lhostejný mnoha lidem. Psychická podpora přicházela i ze stran, u kterých by člověk mohl mylně předpokládat lhostejnost. Lidé, kteří mají sami mnoho vážných problémů se svým osobním životem, dávali Maclovým najevo nefalšovaný zájem o jejich syna. Odkaz, který tady Mariánek zanechal, se Aneta snažila uložit v projektu domova pro matky s dětmi a v něm zřízením volnočasového klubu nesoucího jeho jméno. Tento klub nabízí dětem z azylového domu prostor pro společné hry a oddech. Cílem klubu je poskytnout dětem pocit pochopení a zájmu o ně samé, což bývá většinou největším deficitem, kterým takové děti trpí. Tuto mezeru lze zaplnit jen pozvolnou nenásilnou formou, která vyžaduje mnoho času. Času, kterého se zde na Zemi Mariánkovi tolik nedostalo. V roce 2004 na základě vlastních zkušeností a absence určité škály pomoci zřídila Aneta ještě Středisko rané péče Sluníčko, které slouží rodinám s dětmi s tělesným, mentálním a kombinovaným postižením do 7 let v Královéhradeckém kraji.

4. Rozhovor s autory

Při tomto rozhovoru, který záměrně vznikl korespondenční formou, za účelem dostatečného prostoru pro zformování odpovědí, jsem oběma autorům položil 7 stejných otázek. Každý z nich odpověděl nezávisle na tom druhém, což je jistě zajímavé. Takovýto scénář by se nedal realizovat při společném rozhovoru, proto se korespondenční způsob jevil jako ideální. Dále, po přečtení celého interview, jsem položil každému ještě dvě dodatečné otázky, jako reakci na dané odpovědi. Zpětná vazba tak byla zachována a navíc rozhovor nabízí pohled na názory autorů, bez toho aniž by jeden slyšel druhého.

Odpovědi Anety

1. Co pro tebe znamená fotografie?
Fotografie je pro mne určité sdělení – a to jak o nějaké konkrétní skutečnosti, tak o postoji jejího autora. Může být pro mne pouze popisnou informací, vzpomínkou, prezentací, ale také výzvou, v případě autorství prostředkem vlastního sdělení, vyjádření se. Fotografovat jsem začala spíše ze zvědavosti, bez jakéhokoliv cíle. Zaznamenávala jsem různé situace ve svém okolí bez sebemenšího záměru tvorby. Postupně mě začalo fotografování bavit a stalo se koníčkem, i přesto, že jsem si dávala filmy zpracovat kamarádovi nebo do minilabu. Výraznější zlom nastal až v období mého působení v redakci Slova kamenoprůmyslu, kdy jsem začala filmy i fotografie vyvolávat sama. A poté, kdy jsme s Péťou fotografování doslova propadli. Bylo to v čase, kdy jsme již měli jasno, že chceme fotit náš bezprostřední život, lidi kolem nás. Vzpomínám si na období, kdy jsme chodili všude s fotoaparáty na krku nebo v batohu v duchu „fotografovat – vždy připraven!" a mnozí nás považovali za blázny. Vnímala jsem určité období realitu „fotografickýma očima" a když jsem zrovna na některé situace reagovat nemohla, obvykle jsem si říkala: „to by byla fotka". Jsem moc ráda, že jsem se kdy začala fotografování věnovat. S odstupem času

považuji tuto činnost za podstatnou zejména pro můj osobní rozvoj – poznání, sebepoznání. Skrze hledáček fotoaparátu jsem se učila daleko pozorněji vnímat svět, později vyhledávat určité hodnoty v něm. Začínala jsem snímáním neosobních věcí a přibližovala se k lidem, nejdříve „kradmo" teleobjektivem, později skrze osobní setkání. Kladla jsem si, a dodnes si kladu spoustu otázek – proč vlastně fotografuji? Co tím sleduji? V každém úseku života se odpovědi trochu liší. V první etapě jsem hledala odpověď, proč fotografuji různé lidi, co mne na nich tak zajímá? Trochu podvědomě jsem usilovala o zachycení vztahů, emocí, o vyhmátnutí toho, v čem je ten který dotyčný krásný, dobrý, co umí, přestala jsem hledat vyhrocené atraktivní situace. Později, v období práce v charitě, se pro mne fotografie stala i prostředkem dokumentování činnosti naší organizace a každodenní obětavé práce mých spolupracovníků z řad pracovníků i dobrovolníků, dokumentace života lidí, se kterými smíme sdílet jejich životní příběhy. Fotografie je pro mne v posledním období i vědomým vyjádřením určitých mých postojů k nastavení společenských hodnot, ke zvoleným prioritám v komunitě, k nedocenění práce pečujících, k přetrvávajícímu pohrdání lidmi, kteří jsou postiženi určitým zdravotním nebo sociálním hendikepem. Právě s úmyslem využití fotografie v tomto duchu vznikla i naše knížka Hosté na zemi. Fotografii jsem vdečna i za setkání s mnoha úžasnými lidmi, které bych bez fotoaparátu v ruce nikdy jinak neoslovila. Potkala jsem spoustu tvůrců, významných českých fotografů, ale také spoustu jiných krásných lidí, které jsem směla fotografovat. Ať už to byli lidé bez domova, lidé ve farnosti, v komunitě, nebo vynikající jazzoví muzikanti světového kalibru a spousta dalších.

2. V čem vidíš kouzlo živé dokumentární fotografie a jak vnímáš její současnou podobu?

Kouzlo živé dokumentání fotografie vidím v tom, že je skutečně živá, že jde o vzájemný kontakt fotografa a fotografovaného, že jde o objevování, poznávání, sdílení, setkání. Tak jako dokumentární film zažívá jistou renesanci, tak si myslím, že i fotografie typu sociálního dokumentu přitahuje, a to zejména mladou generaci, která je hodně vnímavá, která hledá směr, pravdu, hodnoty. Považuji za důležité fotografii jako médium i nadále využívat pro proměnu naší společnosti a skrze ni poukazovat nejen na jevy nežádoucí, ale i na příklady dobré praxe, na vzory hodné následování, na předávání naděje. Jinak fotografovat sociální dokument má i svá úskalí. Jako náhle se člověk setkává s lidmi a vstupuje do jejich světa, tak je velice těžké si uchovat určitý odstup. Když fotografuji lidi, se kterými se jinak setkávám i v jiné roli, než jenom fotograf, např. coby pracovník charity nebo přítel, tak je pro mne velice těžké

přeskakovat z role do role. Není pro mne možné přerušit rozhovor s někým, když mé oči v dálce zahlédnou okamžik volající po záznamu. Postupem času začínám mít pocit, že je pro mě daleko důležitější přímo naplno prožitá chvíle s daným člověkem, určitá situace, ve které se zrovna nacházím, než její zaznamenání. Kdysi jsem vnímala, že díky fotoaparátu, který mi umožnil být v některých situacích přímo u toho a díky tomu určitou chvíli daleko intenzivněji prožít, dnes mám někdy pocit, že fotoaparát mi překáží, že jsem tam tak napůl. A tak i v tomto období si opět pokládám otázku – proč fotím, co tím sleduji. Nejsem sice ve stadiu úplného ukončení této činnosti. Fotografování mne pořád ještě baví. Chci i nadále dokumentovat život lidí, které potkávám, poukazovat na některé problémy dnešní doby, ale take přinášet radost – fotografie je totiž v mnoha situacích i vděčným dárkem. Nejednou zaslzily oči obdarovaných – zejména těch, kteří se cítí na okraji zájmu naší společnosti, když se viděli na fotografii na výstavě, v knížce nebo ji drželi v rukou – dokonce s věnováním.

3. Myslíš, že v dnešní době, kdy jsme zahlceni nepřeberným množstvím obrazových informací, má klasická dokumentární fotografie stále stejný účinek jako dřív? Nejsou lidé už do jisté míry otupeni záplavou srdce ryvných příběhů?

Považuji za velice důležité přinášet i v dnešní době obrazové informace, a to i přesto, že jsme do jisté míry zahlceni a otupeni. Z mého pohledu fotografie má pořád nezastupitelné místo ve formování světa. V té barevnosti daleko výrazněji promlouvá z mého pohledu fotografie černobílá. Právě ta má ještě i dnes schopnost přitáhnout pozornost a nabídnout sdělení. Je mi líto, že v současné době již nejsme schopni vnímat obsah jednotlivých sdělení, informací kolem nás je příliš mnoho, nejdeme do hloubky, mnohé přehlížíme, nevěnujeme jim pozornost, nejsme schopni rozlišovat významy, priority. Spoléhám však pořád na touhu člověka po dobru, po hloubce, po ztišení, po poznání, po hodnotách, díky čemu je člověk pořád schopen se čas od času zastavit a zajít si na kvalitní výstavu, vzít do rukou dobrou knížku, setkat se s lidmi, kteří mají tomuto světu co říct. A proto si myslím, že má cenu i dnes nabízet a předkládat svá vyjádření, a to způsobem, který je komu blízký. Jedním z nich je práve dokumentární fotografie.

4. Tvůj syn se rovněž zajímá o fotografování. Snažíš se ho nějakým způsobem ovlivňovat, nebo mu dáváš volnou ruku?

Řekla bych, že fotografování není teď hlavním předmětem zájmu našich synů, i když oba mají pro fotografování předpoklady. Starší Ondřej se nyní věnuje

práci se slovem, píše básně, tvoří své vlastní písně, skládá operu. Mladší Tadeáš propadl plně muzice, hraje na bicí ve třech ansámblech. Snažili jsme se v čase jejich dětství předkládat jim různé nabídky, aby objevili v sobě dary, kterých se jim dostalo, a sami si našli svoji „parketu". Ondřej jistý čas fotografoval a natáčel, nyní se tomu věnuje spíš okrajově, i když přece. Studuje kromě sociální politiky a práce žurnalistiku a své články provází fotografiemi. Když jsme spolu před časem fotografovali slavnosti v katedrále nebo jazzový festival, nestačila jsem se divit. Tehdy jsem si uvědomila, jak nás ty děti mají zmapované. Ondřej, aniž bych mu co předem vysvětlovala, vědel, kam se má přesně postavit, odkud bych to asi fotografovala já, na dálku jsme se byli beze slov schopni domluvit, co bude fotit on a co já, abychom měli situaci co nejlépe zachycenou. Zjistili jsme, že je zbytečné do něj hrnout naše rady, sám si nalezl svůj způsob. S technikou je na tom obdobně jako já, ale přesto přinese velice výstižné, krásné fotografie. Někdy si říkáme, škoda že nefotí víc. Ale všechno má svůj čas, dělá to, co ho baví, v čem je dobrý a třeba se k fotografování v budoucnu vrátí. Tadeáš fotí jenom příležitostně, trochu jsme ho v tomto oboru podceňovali, ale má take velice zajímavé vidění, smysl pro kompozici a svůj styl. Hudba je však nyní pro něj prioritou.

5. Máš nějaké fotografické vzory, nebo oblíbence?

Přiznám se, že se nesnažím nikoho kopírovat a ani příliš dění v oblasti fotografie nesleduji. Ale i tak vnímám vliv tvorby několika fotografů, se kterými jsme se také snažili seznámit osobně a z některých se stali naši přátelé. Velice blízká je mi tvorba Markéty Luskačové, Jindřicha Štreita, Bohdana Holomíčka, Dagmar Hochové, Josefa Koudelky, Tibora Huszára, hodně na mne zapůsobila výstava Sebastiana Salgada. Obdivuji také Jana Šibíka, který i za cenu nasazení vlastního života přináší svědectví o někdy hrůzostrašné realitě v různých koutech světa, o tom, čeho všeho je schopen Homo sapiens. Nesmírně si cením jeho službu, která je, bohužel, z mého pohledu nedoceněná, někdy přehlížená, nedostatečně vnímaná. V obdobném smyslu je mi blízký také Antonín Kratochvíl.

6. Řešíš fotografickou techniku, nebo ti je jedno čím fotíš?

Fotografickou techniku vůbec neřeším, musím se přiznat, že ji ani moc nerozumím a nemám moc snahu se jí příliš zabývat. K fotografování mám služební Nikon a náš Canon. Když se mě některý z fotografů ptá na techniku, čím fotím, předložím mu fotoaparát, ať se podívá, sama to moc nevím. Nedávno mne zaskočilo, když mi jeden pán řekl, že minule jsem fotila Nikonem

a dnes mám Canon. Šlo o fotografování v katedrále, kde jsem v krátkém časovém odstupu fotila několik významných obřadů. Netušila jsem, že někdo si tohle vůbec všímá. Já si to nepamatovala a je mi to úplně jedno. Naučila jsem se pár dovedností s fotoaparáty, které používám. Někdy si říkám, že bych se možná měla seznámit i s jejich dalšími technickými možnostmi a ty při fotografování využít, ale na druhou stranu nekladu tomu příliš velkou váhu. Přiznám se, že mám problem fotografovat s automaty. Šlo o to, že mi vadilo, že jsem musela nějakým čudlíkem zoomovat, takhle to dělám daleko rychleji rukou...

7. Myslíš, že se fotografie jako médium nějakým způsobem přerodila při přechodu na digitál?

Na tuto otázku nedokážu erudovaně odpovědět. Já jenom mohu říct za sebe, že digitální způsob fotografování spíš rozšířil možnosti fotografování a zejména fotografické tvorby jiných žánrů. Pro nás byl přínosem hlavně ekonomickým – kdysi jsem počítala co políčko, to tři koruny z našeho rodinného rozpočtu, jsem totiž mimo jiné ekonom. A tak jsem jenom naslouchala rady Jindry Štreita – když se něco zajímavého děje, tak musíš mačkat spoušť a co nejvíc zachytit danou situaci, pak určitě vybereš zajímavou fotku. Při využití digitálu si na tuto radu nejednou vzpomenu a spoušť bez problému mačkám. Horší je to již s výběrem té coby nejvýstižnější fotografie. Další výhodu je, že tuto nemusím hledat způsobem zhotovení černobílých kontaktů – náhledů v osamění v temné komoře a poté zkoumáním lupou, ale v teple domova u notebooku v kruhu svých blízkých. Zabere to také hodně času, ale způsob práce je o něco snazší. Navíc odpadly výpary chemikálií, což jako astmatik vítám velice. A také oceňuji možnosti úpravy fotografií, které však při dokumentu využívám minimálně, spíš na vylepšení expozice, a způsob přenosu dat, možnosti zasílání fotografií třeba e-mailem. I když se přiznám, že někdy jsem již na větu „stačí, když mi to pošleš mailem" tak trochu alergická. Digitalizace i další technika podle mě totiž vnesly i do světa fotografické tvorby její znehodnocení. Zdá se, že dnes už dokáže fotit každý a že s prací s kvalitní fotografií není spojeno téměř žádné úsilí. Za zaslání mailem totiž někdy nenásleduje ani pouhé potvrzení o přijetí, natož poděkování nebo případná odměna za odvedenou práci. Ale to už je pak jiná otázka – proč fotografuji. Naštěstí pro nás fotografie není zdrojem obživy a můžeme se svobodně rozhodovat, komu fotografii zašleme a komu ne.

8. Vypadá to, že v poslední době přehodnocuješ svůj postoj, respektive priority, při fotografování lidí, které znáš. Řešíš, zda danou situaci fotografovat, či raději naplno prožít, bez rozptylování se focením. Kladeš si otázku - proč vlastně fotografuji? Napadá mne tak, že se z fotoaparátu, který býval dříve pojítkem mezi tebou a dotyčným člověkem, pomalu stává spíše bariéra, či lépe rušivý prvek. Co se změnilo? Myslíš, že je to dočasný stav, nebo jsi prostě díky fotografování zažila to, co bylo potřeba a nyní je čas jít dál jiným směrem?

Jak jsem se už zmínila, fotografování vnímám u sebe mimo jiné jako úžasný prostředek vlastního rozvoje vnímání tohoto světa. Nebrala jsem ho do rukou s tím, že jednou bude ze mne profesionální fotografka – i když později, kdy jsem hledala, kterým směrem se profesně vydám, mě tato myšlenka několikrát napadla. Fotografovala jsem většinou spontánně a jako fotograf jsem si připadala spíš na akcích, kde jsem dokumentovala dění na požádání – např. při koncertech v rámci jazzového festivalu, zkouškách divadelního představení, různých slavnostech, svatbách přátel. Kdy jsem byla jako fotograf označena zvenčí, někdy jsem dostala i cedulku, která mne opravňovala k volnému pohybu na akci. Vzpomínám, že se mi nesmírně hodila při návštěvě papeže Jana Pavla II. v Hradci Králové. V takových situacích se cítím jako fotograf, který má tady důležitý úkol. A také ještě ve chvílích vernisáží. Ale jinak své místo vnímám úplně v jiném povolání. Fotografování beru jako bonus navíc, dar shůry.

Nedávno jsem si prošla určitým hodnocením svého dosavadního života – obvykle k tomu dospěje každý ve středním věku, ve fázi vážnější nemoci. A také v důsledku několika posledních zkušeností jsem si řekla, že budu o něco více zvažovat, kdy budu fotit coby na zakázku (pozn. u nás se nejedná o klasické zakázky za peníze – živit se fotografií skutečně neumíme). V některých prostředích, kdy jsme se kdysi objevovali s fotoaparátem jako jedni z mála (myslím tím zejména prostředí farnosti), se dnes pohybuje spousta fotografů, kteří úkol zdokumentovat dění splní též, třeba i výstižněji a s daleko rychlejším zpracováním fotografií. Což samozřejmě neznamená, že už tam v životě fotit nebudu. Ale budu se v tom daleko svobodněji rozhodovat a naučím se říct i ne, když to budu tak cítit, že už ne. Svůj čas, který mi bude dán, chci co nejvíce věnovat rodině a lidem, kteří potřebují pomoci – a to zatím v té pozici, ve které se právě nacházím (pozn. autora – ředitelka Oblastní charity Hradec Králové, zatupitelka města), nebo i jinak. Fotoaparát rozhodně neodkládám, budu ho čas od času nosit s sebou a budu-li to cítit jako dobré, tak ho použiju. A to spíš ve chvílích, kdy budu cítit potřebu sdělení něčeho důležitého jiným. Například nedávno jsme navštívili manžele, kteří se již 21 let starají o svého úplně nemohoucího

syna (v 7 letech překonal jinak tehdy zdravý kluk Adisonskou krizi, navíc stejný osud postihl i jeho mladšího bratra ve stejném věku, ten před 3 lety zemřel). V rámci setkání s těmito úžasnými lidmi jsem pak schopna vzít fotoaparát a požádat je o pořízení několika záběrů. Nejenom pro ně na památku, ale s jejich svolením jako svědectví o jejich neuvěřitelné lásce ke svým dětem i mezi sebou navzájem. Když se člověk octne v takové rodině, tak spoustě věcí vůbec nerozumí, proč zrovna oni, proč zrovna takové nadělení. Ale na druhé straně vnímám, že právě tady se děje něco velkého, něco, co má co říct i nám, co jsme kolem, vždyť oni nesou svůj kříž pro nás, abychom prohlédli, abychom se probudili a některé souvislosti pochopili. A v takových chvílích mám pořád pocit toto dění zachytit a předat vhodnou formou dál...

9. Když děláte společně na nějakém projektu, plánujete nějak jeho vývoj, nebo vše vzniká spontánně? Mám tím na mysli zda prostě volně fotíte dané téma a po nějaké době uděláte výběr z toho, co bylo nafoceno, nebo se jedná o řízený proces, kdy vědomě vyhledáváte aspekty dané problematiky, které by se měly ve výsledném souboru objevit. Zkuste popsat svůj přístup v tomto smyslu.

Po celou dobu se fotografování věnujeme více méně spontánně bez jakéhokoliv většího cíle dát této činnosti nějakou výslednou formu. I když… Rozhodujícím byl pro nás okamžik, kdy jsme si jasně řekli, že budeme fotografovat lidi, naše žití. Až když těch fotografií začínalo být hodně (třeba v těch krabicích ve fotokomoře), tak jsme si řekli co s tím? Jaký to naše fotografování má smysl? Navíc jsme zaznamenali naléhání několika přátel – udělejte výstavu. A tak jsme se rozhodli, že z těch mnoha fotografií se pokusíme vybrat několik do uceleného souboru s jistým sdělením. Instalaci věnujeme rovněž velkou pozornost. Pokud se nepletu, tak vůbec první naší samostatnou výstavou byla výstava Ze života naší farnosti v kapli sv. Klimenta v roce 1994 (ještě před její rekonstrukcí v dosti syrovém prostředí). Tato výstava se setkala s velkým ohlasem. A to nejenom pro to, že se tam lidé z farnosti různě našli na fotografiích, ale líbila se i z hlediska coby uměleckého. To nám dodalo trochu sebevědomí. Pak jsme si otestovali naše fotografování i zasláním fotografií do několika soutěží a napodiv jsme i vyhráli (například první cenu v soutěži časopisu Fotografie, podívali jsme se do Řecka). Právě tyto skutečnosti nás povzbudily prezentovat fotografie i později. A na tomto místě musím zmínit, že kromě několika našich přátel z řad profesionálních fotografů – Markéty Luskačové, Jindřicha Štreita, Bohdana Holomíčka – nás k nějakým konkrétním výstupům vyprovokoval i náš přítel Jirka Petera (bývalý dlouholetý pracovník výzkumu firmy FOMA). Právě on má na svědomí naši knížku. Pořád nás přesvědčoval, že

bychom ji měli vydat. Pak už to byla otázka financí, které se naštěstí povedlo získat v rámci projektu „Chudoba – záležitost nás všech" z progamu EY2010. A tak jsme propojili několik věcí najednou. Dnes jsme rádi, že tato knížka je na světě, a vnímáme, že má zde své místo, dostalo se nám skutečně velice zajímavé zpětné vazby. A ta nás tak trochu vede k zamyšlení, zda jít tímto směrem a vydat Hosté na zemi II a III… , ale vždy z fotografií z jiné krabice nebo dnes již složky v počítači. Nabízí se vydat knížku o životě v komunitě ve slovenských Žakovcích, z prostředí jazzu… Vždyť všichni jsme takoví hosté na zemi.

Odpovědi Petra

1. Co pro tebe znamená fotografie?

Mnoho. A taky vidím že skrze ní je možné nejen potěšit, povznést, obohatit, informovat, zavzpomínat, ale i ublížit, překroutit skutečnost, zničit člověka. Je to ale jako s nožem – záleží na rozhodnutí fotografa, k čemu ji využije. Mě zajímá – nebo spíš mě „rajcuje" černobílá fotografie, na které jsou zachyceni lidé, jejich vztahy, situace, či vyjádřena symbolika našeho lidského údělu. Fascinuje mě lidská tvář či postava samotná - co vše dokáže vyjádřit, a je zvláštní jak na silnou fotografii dokáže reagovat lidské srdce – jsou to pak spojené nádoby. Myslím, že to je jedna ze zázračných schopností fotografie a možná umění vůbec – dokázat rozeznít, rozechvět, probudit srdce člověka, naznačit věci a souvislosti, které tušíme, pokusit se spatřit to, čeho jsme si nevšimli. A navíc to platí jak u diváka, tak u autora. U živé dokumentární fotografie lze navíc poukázat na konkrétní zlo či dobro – lze mluvit o jednom z našich zrcadel.

2. V čem vidíš kouzlo živé dokumentární fotografie a jak vnímáš její současnou podobu?

Část jsem naznačil v předešlé otázce. Ještě mě napadá, že realita, se kterou živá dokumentární fotografie (dále ŽDF) pracuje, je mně dobře známa, nebo si ji dokážu představit. Je to jakási přímá, jasná řeč, bez množství zavádějících konstrukcí, nesrozumitelné symboliky, útěku do jiných světů, kdy sám autor neví, co chtěl světu říct. Diváci pak, aby nebyli za blbce říkají – „to je ale umění!" Dál se domnívám, že ŽDF je svými realisticko – časovými atributy nenahraditelným přínosem pro historiky, sociology, politology, politiky, a já nevím ještě pro jaké ogy... A nebo co třeba „prohrabování se" starými fotografiemi v kruhu rodiny či přátel? Kdo nezažil, nepochopí! Pocit spolupatřičnosti, radosti, divíme se, co vše jsme spolu prožili! Také u ŽDF vnímám její vícerozměrnost. Silná fotografie na kulisách reality vypráví o lidské duši, o našem lidském údělu, pachtění, o sobectví, o lásce, o věčnosti, pomíjivosti. Vnější svět člověka propojuje

s vnitřním. Ukazuje prstem na krásu, na Boha, vrací nás k nám samým – do reality, tam kde žijeme, ač jako hosté a z pohledu věčnosti na krátký čas. U některých autorů pak lze mluvit o předávání své životní filozofie, svých postojů, názorů. Někdy mám dojem, jako by se Nebesa setkala se Zemí. A na konec mě napadá, že nám samotný proces tvorby ŽDF pomáhá potkávat nové lidi, vztahy, svět, většinou jsme oboustranně obohaceni... K druhé části otázky nemám co říct, nejsem v současné době moc v obraze. Něco jsem viděl, ale nepamatuju si jména autorů, většina fotografií z časopisů i příležitostných výstav mě nic neříkají, na posledním Czech Press Foto jsem se dost nudil, přišlo mi to až na vyjímky nijaké. Ale možná jsem tupec...

3. Myslíš, že v dnešní době, kdy jsme zahlceni nepřeberným množstvím obrazových informací, má klasická dokumentární fotografie stále stejný účinek jako dřív? Nejsou lidé už do jisté míry otupeni záplavou srdce ryvných příběhů?
Na tohle nevím co říct, moc současnou fotografii nesleduju, myslím, že silná fotka je silná i v záplavě braku. Pan Jiří Reynek říkal, že dobrá báseň v šupleti nic ze svý síly neztrácí, je otázka, zda má smysl utrácet energii a peníze na fotky do šuplete...

4. Tvůj syn se rovněž zajímá o fotografování. Snažíš se ho nějakým způsobem ovlivňovat, nebo mu dáváš volnou ruku?
Nikam ho netlačím, on se nakonec už dneska ani nedá. Občas něco ukážu já jemu, někdy on mně. Vím, že má od pánaboha velký talent, ale nemá touhu nebo důvod se fotograficky realizovat. Teď píše libreto k opeře...

5. Máš nějaké fotografické vzory, nebo oblíbence?
To mám, začínal jsem s Jindřichem Štreitem – to bylo pro mě tenkrát zjevení (i naživo s vousama), pak následovalo setkání s Markétou Luskačovou, Bohdanem Holomíčkem, Dagmar Hochovou, výstava Josefa Koudelky, Sebastiana Salgada, líbí se mi fotky Dany Kyndrové, Tomkiho Němce, Karla Cudlína, z těch zahraničních H. C. Bressona. No je jich hodně, teď si nevzpomenu, ale na světě bylo a je moc výborných fotografů.

6. Řeší fotografickou techniku, nebo ti je jedno čím fotíš?
Řeším ji úměrně svým potřebám. Protože fotím převážně ve špatných světelných podmínkách, a neumím – ani nechci používat blesk, potřeboval jsem vždycky fotit na vyšší citlivost, používat světelnější objektivy, které kreslí i na

otevřenou clonu, do protisvětla a pokud možno širokoúhlé. Rád jsem pracoval s ohnisky 28, 24 mm, v současné době s Anetou fotíme na digitální SLR Canony, jsou docela rychlé a jde na nich nastavit 6400 ISO i víc a na naše focení to je dostatečné. Víc než technika ovšem znamená pro mě umět se dívat, vědět, co chci, nebát se navázat s lidmi kontakt, mít pocit, že nejsem pro fotografované nepřítel – i když, člověk i přes svoji sebevětší empatii občas šlápne do vedle... Ještě co se fotografické techniky týká - Bohdan Holomíček kdysi pravil, že „foťák je jen tužka, kterou píšeš svoji báseň". Když nemáš co říct, zlatá tužka ti nepomůže a naopak. Co já pamatuju, Bohdan vždycky fotil vším, co měl po ruce. Dokonce fotil, i když neměl ve foťáku film, to prej, aby si trénoval focení...

7. Myslíš, že se fotografie jako médium nějakým způsobem přerodila při přechodu na digitál?

V technickém smyslu rozhodně, v poslání, či svojí funkci zřejmě nikoliv. Umožnila (či umožní) vznik nových forem – nebo technik fotografie, přiblížila její dostupnost široké veřejnosti, co se však týká kvality výstupu a jejího množství – nemohu soudit, nezabýval jsem se tím nikdy.

8. Mluvíš o fotografii jako o jednom z našich zrcadel. Přirozenou vlastností zrcadla, je odrážet realitu takovou, jaká je. Dnešní doba má tendence některá zrcadla značně křivit a nabízet divákovi pseudo autentický příběh, jenž je dílem snahy o zprostředkování bombastického příběhu s cílem přitáhnout pozornost. Tento fenomén využívají převážně masová média a fotografii se nevyhýbá. Už pouhé uvedení fotografie do nesprávného kontextu mění její význam, o manipulaci s obsahem ani nemluvě. Myslíš, že fotografie ztratila svou důvěryhodnost?

Dneska jsem chodil nějak víc pěšky, a tak jsem měl víc času vnímat svoji hlavu a motalo se mně tam zrovna tohle téma, na které se teď ptáš. Tak nějak jsem si pokládal znova stejnou otázku – proč mám lidi v mojí práci fotit? Co to znamená pro mě, co to je ve vztahu k nim, proč si myslím, že by to měli vidět ještě jiný lidi než oni a který situace či který tváře a proč? Prostě takový divný věci mě napadaly. Co se týká zrcadel a jejich křivení – jsem přesvědčený na 99,9 procenta, že veškeré fotografické zobrazování světa i to rádoby objektivní je VŽDY subjektivním rozhodnutím autora a já vím, že jsem nikdy nepodával svojí fotkou pravdivý objektivní obraz. To zrcadlo bylo obrácený dovnitř mě a zrcadlilo situaci, která byla ve mně a zároveň se odehrávala vně mých očí. To je krásná schíza, že?!!! Byla to pokaždé moje vlastní pravda, můj postoj, moje rozhodnutí, které záviselo na mém vnitřním čemsi, které řeklo – tak to vidím a to bych rád ukázal. To ale neznamená, že jsem výrobce nedůvěryhodné fikce.

Mimo tuto schízu bych se rád obhájil touhou probudit v divákovi soucit, empatii, přál jsem si říct, že lidi na obrázcích jsou stejní jako já, mají stejné potřeby a trápení atd atd… Jasně že se dá polemizovat o všem, já ale nejsem ten, kdo by říkal, že to dělá dobře, že má pravdu, prostě jak říkal Vlasta Redl – „každý tancuje, jak umí" a nakonec jako správný katolík (na baterky) věřím, že poslední slovo a otázky na moje manipulace bude mít ještě jiná instance, než ty a ti, kdo se tím zabývají a tam to asi neokecám…

9. Když děláte společně na nějakém projektu, plánujete nějak jeho vývoj, nebo vše vzniká spontánně? Mám tím na mysli, zda prostě volně fotíte dané téma a po nějaké době uděláte výběr z toho co bylo nafoceno, nebo se jedná o řízený proces, kdy vědomě vyhledáváte aspekty dané problematiky, které by se měly ve výsledném souboru objevit. Zkuste popsat svůj přístup v tomto smyslu.

Myslím, že spíš čekáme na den, kdy se řízením různých událostí – výzva, peníze na výrobu fotek, výročí čehosi atp, protnou s příležitostí, s myšlenkou, s nápadem, s člověkem, který nás do toho dokope apod… A pak je čas vybírání, zpracovávání – nová témata asi v sobě neřešíme, spíš jak se životem poplácáváme, tak některé věci už nefotíme, jiné vyhrabeme z archívu, dáme do hrnce a mícháme, a něco vždycky vyleze… Spíš mě zajímají víc příběhy, ve spojení s fotkou. Nevím, mám pocit, že je to stále stejné, lidský život jsou pro mě vztahy, cesta po hrbolatém terénu, Kalvárie, rozhovor, pomoc, zoufalství, naděje, radost, ticho, očekávání – no nafoť to! To bych moc rád, ale obávám se, že to je nad moje možnosti…

5. Výstavy

Většina známých autorů má ve svém portfoliu uvedený rozsáhlý soupis svých realizovaných výstav, což zpětně potvrzuje a dále rozšiřuje jejich popularitu. Někteří autoři jsou velmi aktivní, co se prezentace vlastní práce týče, jiní ne. Někdo si svou popularitu užije, někdo se jí dočká posmrtně, a někteří o ni ani nestojí. Pokud chce fotograf patřit do kruhu těch všeobecně známých a veřejností uznávaných, musí kromě kvalitních snímků disponovat také určitou dávkou touhy prosadit se. Tu pak dále naplňovat pořádáním autorských výstav, publikační činností, navštěvováním festivalů a realizací aktivit, jež ho zviditelňují. Manželům Maclovým šlo vždy hlavně o fotografii a radost z tvorby. Jejich vytíženost prací pro charitu jim ani nedávala mnoho příležitostní věnovat se více propagaci své práce. Samozřejmě, jako každého autora, je těšilo a těší, když se povede připravit nějaká výstava. Faktem ovšem zůstává, že nejsou těmi, kteří by stůj co stůj vyhledávali možnosti kde a jak svou práci vystavit. To vidím jako hlavní důvod toho, proč nejsou jejich snímky všeobecně známé. I přes tento přístup uspořádali, popřípadě se účastnili, za dobu své fotografické dráhy několika výstav. Dále uskutečnili, coby kurátoři, výstavy některým známým fotografům. Aneta se pak hlouběji věnovala této činnosti v rámci Volného sdružení východočeských fotografů a Střediska amatérské kultury Impuls, kde pracovala. Výčet toho nejpodstatnějšího následuje.

Kurátorská činnost:

- Liz Taylerová, výstavní síň Foma Bohemia, Hradec Králové
- Dagmar Hochová, Hradec Králové
- Markéta Luskačová, Lidé ze Spitafields, výstavní síň Biskupství královéhradeckého
- Jindřich Štreit, Benediktíni / Ženské věznice, kaple svatého Klimenta, Hradec Králové

Skupinové výstavy:

- Hradec Králové, Premiéra, Výstavní síň Foma Bohemia, 15. 11. – 25. 11. 1994
- Kolín, 15. národní výstava amatérské fotografie, Regionální muzeum Kolín, 17. 6. – 30. 7. 1995
- Hradec Králové, Premiéra, Výstavní síň Foma Bohemia, 1995
- Dozulé, Francie, 26. 8. – 17. 9. 1995
- Hradec Králové, Premiéra, Výstavní síň Foma Bohemia, 14. 11. – 30. 11. 1995
- Tel Aviv, Izrael, vernisáž 13. 3. 1996
- Netanya, Izrael, 1996
- Jesenice, Slovinsko, srpen 1996
- Giessen, Německo, 19. 9. – 31. 10. 1997
- Hradec Králové, Premiéra, Výstavní síň Foma Bohemia, 1. 11. – 30. 11. 1999
- Hradec Králové, Aktivní seniorský věk, Domov Harmonie II, 1. 11. – 30. 11. 1999
- Caen, Francie
- Trenčín, Slovensko

Autorskévýstavy:

- Ze života farnosti, katedrála svatého Ducha, Hradec Králové, 1994
- Jazz Goes to Town, Aldis, 24. - 25. 10. 1997
- Žakovce – ze života jedné kumunity, výstavní síň Římskokatolického biskupství, Hradec Králové, 1. 12. – 20. 12. 1998
- Za betlémskou hvězdou, 1999
- Jazz Goes to Town, foyer Divadla Drak, únor 1998
- Jazz Goes to Town, Informační centrum Hradec Králové, 6. - 30. 10. 1998
- Cesta za hvězdou, 17. 12. 2001 – 13. 1. 2002, Magistrát města Hradce Králové
- Jazz Goes to Town, říjen 2005, Hradec Králové
- Jazz Goes to Town, 16. – 17. října 2009, KC Aldis Hradec Králové, Výstava a videoprojekce
- Cesta za hvězdou (jiná kolekce), 14. 12. 2009 – 15. 1. 2010, Výstavní síň královéhradeckého biskupství

Pozvánka Cesta za hvězdou

Instalace výstavy Cesta za hvězdou 2010

6. Vliv autorů na regionální fotografickou scénu

6.1 Středisko amatérské kultury Impuls

Angažovanost obou autorů nezasahuje jen do oblasti sociální pomoci, nýbrž i kultury, ve které se zejména Aneta delší dobu pohybovala. Sama byla jednou z hnacích sil Střediska amatérské kultury Impuls, kde tři roky pracovala jako referentka právě pro oblast fotografie, výtvarného umění a lidové tvorby. Dále se podílela na založení občanského sdružení - Volného sdružení východočeských fotografů. Obě instituce významným způsobem rozšiřují v regionu prostor pro neprofesionální umělce. Impuls pokrývá široký záběr kulturních aktivit, mezi něž patří amatérský film, divadlo, literatura, zpěv, tanec a fotografie. Rozsah jeho působnosti lze nejlépe pochopit v následujícím výňatku ze zřizovací listiny, který specifikuje činnosti, jež organizace zajišťuje:

1. Koncepčně připravuje a organizačně se podílí na realizaci všech stupňů soutěží, přehlídek, výstav a přednášek ve spolupráci s ostatními občanskými sdruženími a jinými subjekty.
2. Organizuje vzdělávací akce, semináře a oborové dílny pro začátečníky i pokročilé.
3. Poskytuje odbornou, organizační, metodickou, technickou a poradenskou činnost v regionu pro kulturní zařízení, instituce, občanská sdružení, kluby, soubory i jednotlivce ve všech oborech a za tím účelem spolupracuje s profesionálními odborníky
4. K zajištění propagace své činnosti a potřeby informování široké veřejnosti vydává periodické a neperiodické publikace.
5. Zpracovává odborné posudky, rešerše, poskytuje informační služby v souvislosti s předmětem své činnosti

Můžeme tedy říci, že Aneta svou prací pro Impuls a VSVF přispěla k rozvoji a propagaci média fotografie ve východních Čechách. Níže uvádím výčet těch nejpodstatnějších akcí a aktivit, které se uskutečnily právě díky přispění Anety, popřípadě jejího manžela.

6.2 Organizování vzdělávacích akcí a výstav v rámci Impulsu a VSVF

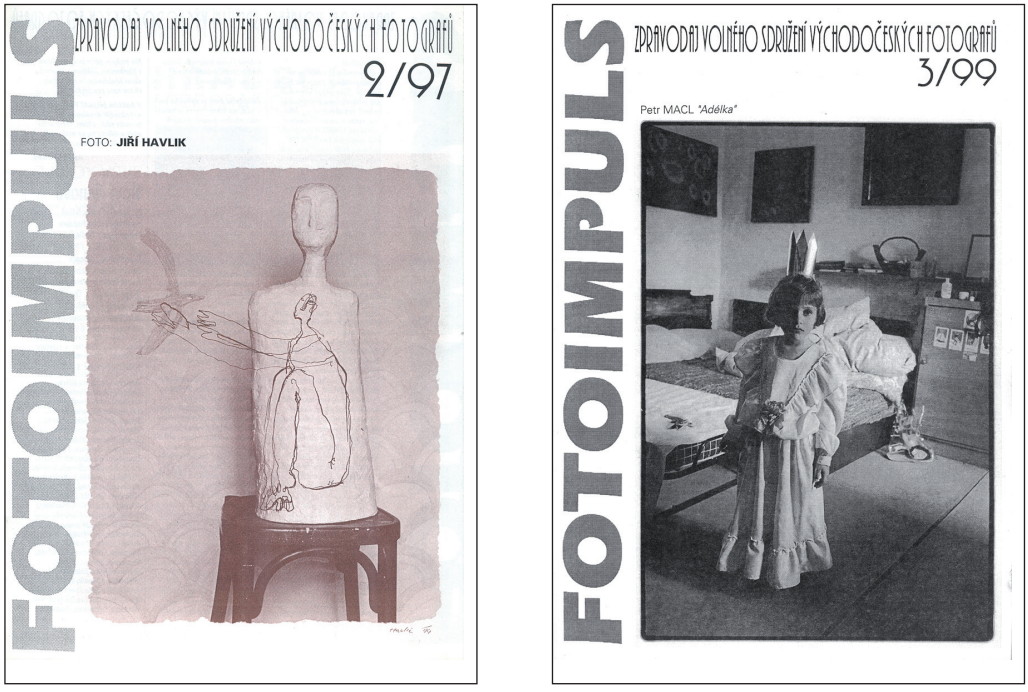
- Měsíc Fotografie v Hradci Králové, u příležitosti 75. výročí firmy Foma Bohemia, zahájení 27. 10. 1996
- Hradecká fotografická škola, založení 1996, první lektor Jaroslav Bárta
- Divadelní fotodílna s Jaroslavem Krejčím, Divadlo Jesličky Hradec Králové, 20. – 21. 4. 1996
- Víkend s Jindřichem Štreitem, Deštné v Orlických horách, 7. 6. – 9. 6. 1996
- Setkání s Jindřichem Štreitem, Projekce diapozitivů ze souboru Lidé z Akagi, 9. 9. 1996, Muzeum východních Čech
- Víkend s Dagmar Hochovou, Hradec Králové, 19. 10. – 21. 10. 1996
- Přednáška Mgr. Pavla Scheuflera Fotografie a počítačová média, 1996, Muzeum východních Čech
- Kurz Základy fotografování, Lektor Miroslav Švec, 25. 9. – 27.11. 1996, klub Impuls, 10 lekcí
- Seminář s Tonem Stanem, Hradec Králové, 22. 2. 1997
- Krajinářská fotografie, Špindlerův Mlýn, víkendový seminář s Josefem Ptáčkem (40 účastníků), 18. 4. - 20. 4. 1997
- Výstava fotografií Israel Photographic Art Society Tel Aviv, Muzeum východních Čech, 14. 5. – 16. 6. 1997
- Kurz Základy fotografování, Lektor Milan Michl, Hradec Králové, listopad – prosinec 1997
- Setkání s Janem Šibíkem, Hradec Králové, 15. 11. 1997
- Fotografická dílna s Jaroslavem Bártou, Hradec Králové, středisko Impuls, 24. 1. 1998
- Setkání s Danou Kyndrovou, Galerie moderního umění v Hradci Králové, 7. 3. 1998
- Kurz krajinářské fotografie s Josefem Ptáčkem, Špindlerův Mlýn, 30. 10. – 1. 11. 1998
- Výstava Cesta ke svobodě a beseda s Jindřichem Štreitem, výstavní síň Římskokatolického biskupství, Hradec Králové, 29. 9. 1998
- Výstava Jiří Hanke - Stop the time, výstavní síň Aldis, Hradec Králové, doplňkový program k festivalu Jazz jde městem, 20. 10. – 23. 10. 1999
- Víkendový seminář s Josefem Ptáčkem, Deštné v Orlických horách, 5. 11. – 7. 11. 1999

6.3 Časopis FOTOIMPULS

Díky zkušenostem, které Aneta získala studiem žurnalistiky a redaktorskou prací pro Slovo kamenoprůmyslu, byla schopna vytvořit časopis, který se stal komunikační platformou pro amatérské fotografy nejen z východních Čech. Vytvořila jeho obsahový rámec a spolu s grafikem Impulsu Mario Alfierim mu vtiskli tvář, která je více méně s jistými obměnami a kvalitou tisku udržena dodnes. Název časopisu vzešel z vítězného návrhu ankety v řadách členů sdružení. V čase svého působení v Impulsu byla jeho šéfredaktorkou. Dnes časopis odebírají všichni členové Volného sdružení východočeských fotografů. Jeho záběr pokrývá nejen regionální fotografickou scénu, ale přináší i rozhovory s předními českými fotografy a tematické články týkající se české fotografie.

6.4 Fotosoutěž Tříkrálová

V návaznosti na fotografický projekt Cesta za hvězdou vyhlásila Oblastní charita Hradec Králové, jejíž je Aneta Maclová již čtrnáctým rokem ředitelkou, soutěž pro všechny fotografy z České republiky, s následnou stejnojmennou výstavou. Soutěž byla vyhlášena u příležitosti 10. výročí celostátní Tříkrálové sbírky dne

Úkázka obálek časopisu Fotoimpuls

1. září 2009. Záštitu nad akcí převzal Dominik Duka, OP, toho času biskup královéhradecký. Cílem soutěže bylo zviditelnit smysluplnost sbírky, která se již stala tradicí a která je výbornou příležitostí solidarity s lidmi v krizových a nouzových situacích. V Hradci Králové se sbírka poprvé konala na podnět biskupa Duky již v lednu 1999. Soutěž obeslalo celkem 20 fotografů z celé České republiky. Z 97 fotografií porota ve složení Markéta Luskačová, Ing. Jiří Petera a Bc. Petr Macl vybrala 3 vítězné soubory v každé kategorii a navrhla také udělení zvláštní ceny věnované panem biskupem. Vítězné snímky byly vystaveny v prostorách královéhradeckého biskupství společně s fotografickým projektem Cesta za hvězdou.

1. cena, foto Martin Horký

7. Vazby na českou fotografickou scénu

Abych mohl objektivně zařadit Anetu s Petrem do kontextu české fotografické scény, shrnu nejdříve obecně její charakter a strukturu. Záměrně celou situaci zjednoduším, abych mohl pouze nastínit hlavní rysy té oblasti, do níž tvorba Maclových spadá, neboť náplní této kapitoly není analyzovat prostředí české fotografické scény, nýbrž zařazení výše zmíněných autorů do správného proudu. Vím, že jakékoliv škatulkování je vždy ošemetné, nicméně nalezení správné pozice autorů v pomyslném přehledu českých fotografů je nezbytné. Podíváme-li se globálně na celou fotografickou scénu, jedním z rysů, který zaregistrujeme, je způsob, jakým si jednotliví tvůrci vydělávají prostředky pro svou obživu. Je mnoho vynikajících fotografů, kteří jsou nuceni pracovat v jiném oboru, aby se uživili a přesto nebo právě proto, jsou schopni tvořit úžasné fotografie. Na druhé straně existuje mnoho profesionálů, kteří jen produkují účelové snímky tuctového charakteru, kterými za minimální ceny zaplavují přesycený trh. Mezi těmito dvěma póly se samozřejmě nachází mnoho poloh a různorodých variant, které jednotliví fotografové aplikují. Z toho plyne, že samotná profesionalita v jejím pravém smyslu slova, není ve fotografii vždy zárukou kvalitního díla. Mnohdy vznikají nejlepší fotografie právě bez ekonomických tlaků, díky volnosti, jež autor získá svým svobodným rozhodnutím daný projekt uskutečnit. Rozdělení autorů na profesionály a amatéry tedy nepřináší z hlediska kvality nic podstatného. U dokumentární fotografie to platí obzvláště, zatímco u reklamní či produktové fotografie už můžeme od profesionála očekávat lepší výsledek než od amatéra. Tím se dostáváme ke členění fotografie na různé žánry. Nás z hlediska tvorby Maclových nejvíce zajímá právě dokumentární fotografie, proto zúžím svůj záběr právě na ni. Samotný pojem dokumentární fotografie je velice široký a mnoho lidí jej chápe odlišně. Běžný laik si pod tímto termínem většinou představí strohý záběr dané situace, jehož hlavním atributem je autentičnost

a logicky považuje takovouto fotografii za všední záběr skutečnosti, jenž je schopen pořídit kdokoliv pouhým stisknutím spouště. V očích takovéhoto člověka nemá dokumentární fotografie coby tvůrčí činnost velkou váhu. Naproti tomu odborník, či vnímavý divák cití, že dokumentární fotografie skýtá spoustu prostoru pro osobní vyjádření, což do jejích vyjadřovacích prostředků vnáší prvek komplexnosti. Je tak schopna zachytit nejen autenticitu děje, ale navíc vrstvit do svého obsahu další sdělení v mnoha úrovních, jimiž autor rozšiřuje poselství, která má daná fotografie tlumočit. Nabízí mu tak příležitost do svých snímků vkládat k věcné stránce též své emoce, nálady, názory, symboly a jiná sdělení. Poměr a zastoupení těchto autorských vkladů může být různý. Tento fenomén pak posouvá dokumentární fotografii do různých poloh. Můžeme se tedy setkat s takovým typem dokumentární fotografie, kde vhodné zachycení vnější skutečnosti slouží pouze jako metafora pro vyjádření vnitřního světa autora, přičemž věcná podstata snímku není důležitá. Takovýto přístup bývá často nazýván jako subjektivní dokument. Na druhé straně může autor maximálně lpět na výpovědní hodnotě snímku s jasným cílem diváka objektivně informovat o fotografovaném tématu a jeho záměrem bude snažit se v největší možné míře eliminovat svůj vliv na výslednou fotografii. Tento inertní přístup, kde i pouhé retušování výsledného snímku je pro autora nepatřičným zásahem, pak představuje pravý opak subjektivního dokumentu. Mezi těmito krajními polohami se opět objevuje celá škála přístupů k dokumentární fotografii, mezi něž patří i mapování rozličných komunit a společenských témat. Tento typ fotografie bychom mohli označit jako klasický živý dokument. Tímto letmým rozborem jsme dospěli ke kategorii, do které svou tvorbou spadají právě manželé Maclovi. Jak jsem již uvedl, vnímám veškeré kategorizování s rezervou, ale pro další srovnání považuji za vhodné zařadit tvorbu Anety a Petra právě sem. Na místo, jež patří klasické živé dokumentární fotografii. Rozhlédneme-li se zde po ostatních fotografech stejného zaměření, zjistíme, že česká scéna je v tomto směru velice bohatá. Existují zde tvůrci, kteří zasvětili tomuto původnímu, řekněme tradičnímu proudu dokumentární fotografie prakticky celý svůj život. V několika případech význam jejich díla dokonce ovlivnil světovou dokumentární fotografii do té míry, že jsou považováni za ikony tohoto směru. Zde je potřeba jmenovat Josefa Koudelku, či ze současné generace Antonína Kratochvíla, kteří oba ač vytvořili většinu svého díla v zahraničí, patří svým původem i přesvědčením mezi české dokumentaristy. Dále zde nalezneme další vynikající fotografy, jejichž role v české dokumetární fotografií tvoří její kostru a jejichž přesah do světové fotografie

je též patrný. Markéta Luskačová a Jindřich Štreit jsou toho, myslím, dobrým příkladem. Za ostatní neméně významné autory jmenujme alespoň Dagmar Hochovou, Danu Kyndrovou, Viktora Koláře, Karla Cudlína, Jiřího Hankeho, Bohdana Holomíčka nebo Alenu Dvořákovou a Viktora Fischera. Tento útržkovitý výčet jmen uvádím pouze z důvodu, abych nastínil mantinely, v jejichž rámci se pohybuje i tvorba manželů Maclových. Aneta s Petrem si práce těchto lidí velmi váží a obdivují ji. V počátcích svého fotografického snažení, než se vydali vlastní cestou, jsou jim tito fotografové inspiračním zdrojem. Neváhali některé z nich kontaktovat a seznámit se s nimi. Později si v jejich řadách našli i přátele, se kterými po určitou dobu spolupracovali, například při pořádání výstav nebo vzdělávacích akcí. Jak ostatně sami říkají ve výše uvedeném rozhovoru, první setkání s Jindřichem Štreitem na ně velmi zapůsobilo. Ostřílený fotograf se jim snažil ukázat cestu, po které by se mohli vydat. Pomohl jim nalézt jejich vlastní téma a fotografickou identitu. Dodnes mají přátelský vztah a uznávají práci jeden druhého. Totéž lze říci o nich a Markétě Luskačové s tím, že v tomto případě se jedná o přátelství plně rozvinuté. Navštěvují se, občas spolu stráví společný víkend nebo si zavolají. Markéta Luskačová jim ochotně, i přes svou nepřítomnost, půjčila byt v Londýně, když se tam vypravila celá rodina Maclů na dovolenou. Blízko mají i k Bohdanu Holomíčkovi. Ne proto, že by žil stejně jako oni ve východních čechách, ani proto, že mu před lety zorganizovali výstavu, ale proto, že smýšlí o živé fotografii podobně jako on.

V čem je tvorba Maclových stejná a v čem se liší v porovnání s jinými fotografy? Jaký je její rozsah a dobový rámec? Proč jsme o ní neměli doposud patřičné povědomí? To jsou otázky, které je potřeba zodpovědět. Pokusím-li se porovnat přístup Anety a Petra k fotografické práci s jinými tvůrci, hned na prvním místě, mi na mysli vyvstane volba tématu. Už samotné slovo volba, zde předznamenává, že fotograf obecně pátrá po zajímavých tématech a aspektech života, které si potom vybere a zpracuje do formy příběhu, jež předkládá divákovi. Hned na počátku se tedy musí rozhodnout, co bude předmětem jeho zájmu, musí vyhledat dostatek informací k danému tématu a rozšířit si o něm povědomí. Dále musí umět proniknout, lépe řečeno splynout s komunitou a prostředím, jež fotografuje. To jsou nezbytné předpoklady pro zpracování hodnotné fotografické výpovědi. Valná většina výše zmíněných fotografů musí volit tento postup, byť si jej každý modifikuje a aplikuje po svém. Nicméně jsou většinou těmi, kdo přicházejí zvnějšku. Těmi, koho musí fotografovaní přijmout, těmi, na koho si musí nejprve zvyknout. To je zásadní rozdíl mezi nimi a Anetou a Petrem Maclovými. Ti totiž, když to zjednoduším, žádné téma nevolí. Prostě fotografují prostředí, v němž se denně pohybují. Jejich civilní povolání je jim

zároveň tématem, které již mnoho let zpracovávají. Nemusejí v pravém smyslu slova pronikat do komunit, které mapují, protože jsou jejich součástí. Práce v charitě jim přirozeně zprostředkovává kontakt s lidmi, jež fotografují. Navíc nejsou těmito lidmi primárně vnímáni jako fotografové, spíše jako těmi, kdo je ochoten jim podat pomocnou ruku. Tento fakt tedy do značné míry smývá bariéry mezi nimi a těmi, jejichž tváře spatřujeme na výsledných fotografiích. Kdo by chtěl pracovat tímto způsobem, musel by se nechat účelově zaměstnat v oboru, který se rozhodl fotografovat, což je nepravděpodobné. I když se takovéto případy v praxi již objevily, není to totéž. V případě Anety a Petra za vstupem do charity nestál kalkul a snaha kamsi proniknout. U nich šlo o přirozenou volbu. Prostě dělají to, co je baví a fotografie následuje.

Svým rozsahem nepatří tvorba Anety a Petra mezi ty nejmohutnější, přesto není zanedbatelná. Pokusím se alespoň rámcově kvantifikovat její objem. Již jsem výše uváděl a podrobněji popisoval jednotlivé projekty, kterých je celkem šest. Každý z těchto projektů je reprezentován výstavním souborem fotografií, který čítá několik desítek kusů. Samozřejmě, že pro potřeby sestavení takovéto finální kolekce autoři vybírali ze stovek snímků, které při každém projektu nafotografovali. Na svém prvním projektu Ze života farnosti začali pracovat v roce 1993. Do dnešního data, tedy zhruba za 18 let, pořídili tisíce černobílých negativů a digitálních snímků. Tyto záběry, tak mimo jiné, zachycují i dobový vývoj naší společnosti a tvoří část naší kolektivní paměti. Dosud bylo dílo Anety a Petra v této paměti uloženo díky malé snaze o jeho propagaci tak hluboko, že je většina z nás neměla na zřeteli. Příběhy, jež Maclovi fixovali na 35 mm film a posléze na digitální čip, se tak doufám stanou jednou díky svým kvalitám, plnohodnotným článkem v mozaice české dokumentární fotografie.

8. Závěr

Závěrem této diplomové práce bych rád poděkoval všem, kteří mi ochotně poskytli potřebné informace k jejímu sepsání. Můj velký dík patří především samotným aktérům, tedy Anetě a Petrovi, kteří mi věnovali mnoho ze svého drahocenného času, nechali mne volně procházet jejich fotografickým archivem a byli vždy připraveni zodpovědět mé nesčetné dotazy, a to i v době, kdy se nacházeli v tíživé životní situaci. Právě díky jejich vstřícnosti a schopnosti empatie jsem si při psaní této práce uvědomil, jak důležité je mít kolem sebe lidi, kterým na vás záleží. V tuto chvíli nemám na mysli jen opuštěné lidi bez domova, ale nás všechny. Nás obyčejné lidi, naše vztahy v rodině, zaměstnání a jakémkoliv jiném kolektivu. V době, která nabízí nepřeberné množství komunikačních kanálů, které jak slýcháme z reklam, boří bariéry mezi lidmi, osamocenost člověka paradoxně roste. Trávíme spoustu času na internetu chatováním s virtuálními přáteli, z televize víme, kolik lidí zavalil před pár hodinami sesuv půdy v Ekvádoru, elektronická pošta nám bleskově přenese zprávu na druhý konec světa a mobilní telefon umožní opět odložit návštěvu u svých známých. Jsem si velmi dobře vědom toho, že to zní jako ohromné klišé a prázdné fráze, jež jsou donekonečna opakovány. Rovněž nejsem pesimista a vím, že všechny vymoženosti moderní doby mají pro člověka nesporný přínos. Přesto občas pozoruji, že lidé k sobě mají dál, než by se na první pohled zdálo. Mějme pochopení pro lidi, kterým se nikdy nedostalo dostatek porozumění a citu ve chvílích, kdy to nejvíce potřebovali, tedy když byli dětmi. Možná jsou z nich dnes outsideři na okraji společnosti právě z těchto důvodů. Aneta s Petrem toto pochopení mají a nepovažují je za cnost, nýbrž za samozřejmost, nad kterou není potřeba přemýšlet. Rozhodně nechci působit jako mravokárce, to by bylo směšné, jen jsem při psaní této práce mnohokrát přemýšlel o výše uvedených souvislostech díky impulzu, který na mne Maclovi nevědomky přenesli. Myslím, že tato jejich schopnost vyzařuje i z fotografií, jež pořídili v průběhu mnoha let. Byla by velká škoda tyto snímky ignorovat. Doufám, že se v budoucnosti dostanou do povědomí co největšího množství diváků a zanechají tam stopu, nebo alespoň lehký otisk. Srdečně přeji Anetě a Petru Maclovým mnoho nových úspěchů v jejich soukromém i profesním životě a doufám, že tato diplomová práce přispěje alespoň malou měrou k zviditelnění jejich práce, která si to rozhodně zaslouží.

9. Seznam pramenů

Rozhovory:

Rozhovor autora s Anetou a Petrem Maclovými: dne 27. 11. 2010 v Hradci Králové

Rozhovor autora s ředitelkou Střediska amatérské kultury Impuls Mgr. Jarmilou Šlaisovou: dne 3. 2. 2011 v Hradci Králové

Rozhovor autora s Anetou a Petrem Maclovými: dne 5. 2. 2011 v Hradci Králové

Rozhovor autora s Anetou a Petrem Maclovými: dne 27. 3. 2011 v Hradci Králové

Rozhovor autora s Anetou a Petrem Maclovými: dne 17. 4. 2011 v Hradci Králové

Rozhovor autora s prof. Jindřichem Štreitem: dne 29. 4. 2011 na Horní Bečvě

Rozhovor autora s Anetou a Petrem Maclovými: dne 26. 6. 2011 v Hradci Králové

Rozhovor autora s Anetou a Petrem Maclovými: dne 25. 8. 2011 v Hradci Králové

Internet:

Fara Kežmarok: http://www.fara-kezmarok.sk/sk/frame_adresar.html

Obec Žakovce : http://www.zakovce.ocu.sk

Inštitút Krista Velkňaza: http://www.ikv.sk/

Audio archiv Českého rozhlasu: http://www.rozhlas.cz/hradec/zpravy/_zprava/670610

Středisko amatérské kultury Impuls: http://www.impulshk.cz

Jazz Goes to Town: http://www.jazzgoestotown.cz/

Oblastní charita Hradec Králové: www.charitahk.cz

Knihy:

Hosté na zemi, Aneta a Petr Maclovi, Vydala Oblastní charita Hradec Králové 2010

Časopisy:

Fotoimpuls: všechna čísla ročníků 1996 - 1999

Občasník Oblastní charity Hradec Králové číslo 1/2010

Brožura Jazz Goes to Town, Vydalo JG2T, tisk Garamon 2008

Brožura Jazz Goes to Town, Vydalo JG2T, tisk Garamon 2009

Film:

Život v tieni, Televize Markíza

Aneta a Petr Maclovi, Česká televize, režie Rudolf Adler

10. Seznam obrázků

Aneta a Petr Maclovi, foto Petr Nagy 8
Setkání s Janou, foto Maclovi 10
Montreal, foto Maclovi 12
Ondřej a Tadeáš Maclovi, foto Maclovi 14
Táta, foto Maclovi 14
Petr Macl při práci, foto Martin Horký. 18
Ze života farnosti, foto Maclovi. 19
Žakovce, foto Maclovi 20
Jazz Goes to Town, foto Maclovi 24
Ukázky tiskovin, ve kterých byly použity fotky Maclových,
skenované předlohy 24
Pozvánka na výstavu a videoprojekci, skenovaná předloha 25
Cesta za hvězdou, foto Maclovi 26
Hosté na zemi, foto Maclovi 28
Mariánek, foto Maclovi 29
Pozvánka Cesta za hvězdou, skenovaná předloha. 44
Instalace výstavy Cesta za hvězdou 2010, foto Petr Nagy 44
Úkázka obálek časopisu Fotoimpuls, skenované předlohy 47
1. cena, foto Martin Horký 48

11. Seznam příloh

Obrazová příloha

Ze života farnosti . . . . . 60 - 61
Žakovce . . . . . 62 - 65
Jazz Goes to Town . . . . . 66 - 67
Cesta za hvězdou . . . . . 68 - 70
Hosté na zemi . . . . . 71 -74
Mariánek . . . . . 75 - 77

Digitální příloha

1 ks DVD 78

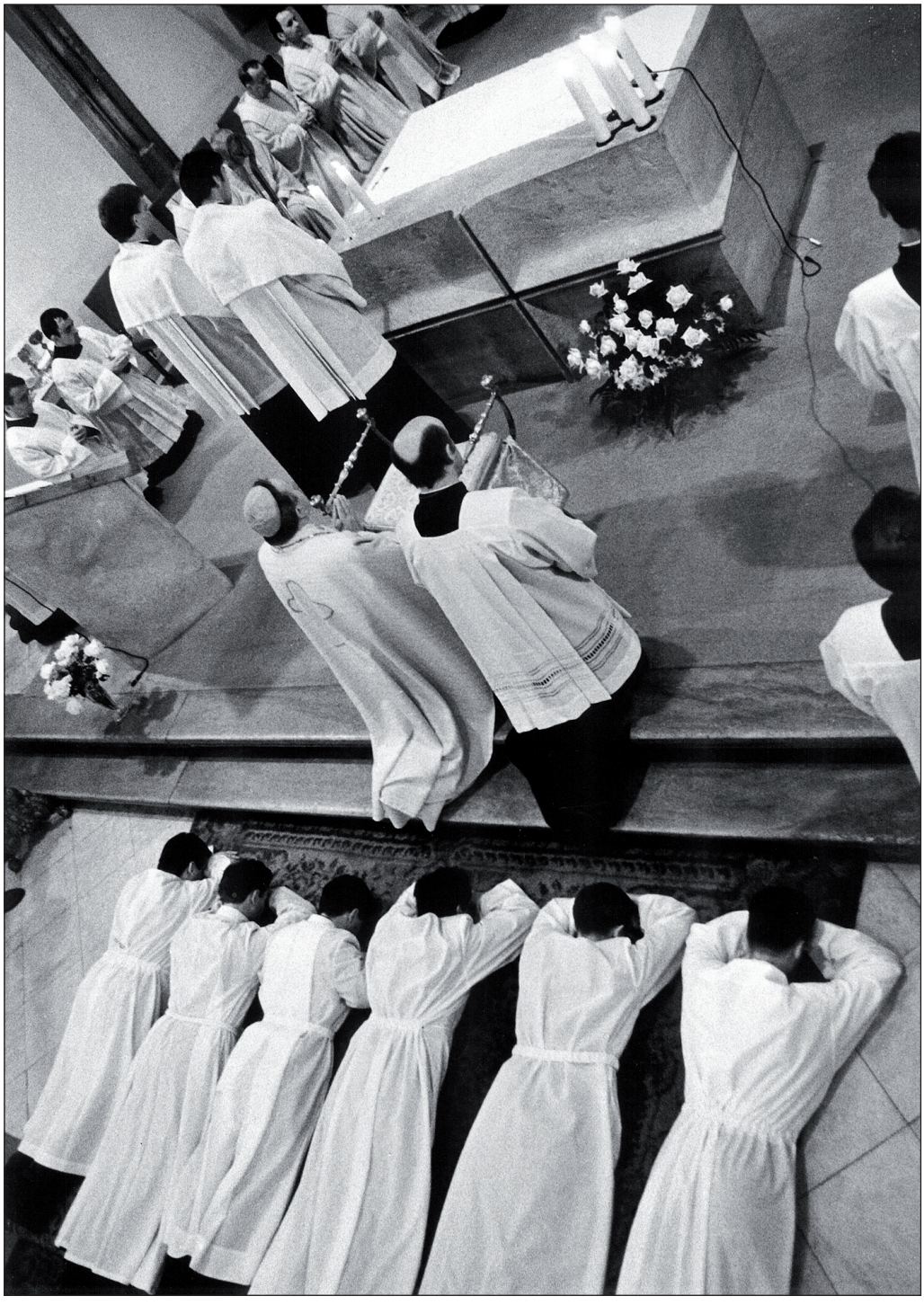
12. Jmenný rejstřík

Adler Rudolf 53
Alfieri Mario 45
Balbín Bohuslav 24
Bárta Jaroslav 13, 44
Blanchard Gilles 14
Bresson Henri Cartier 37
Bruford Bill 23
Brunner Martin 22
Commoy Pierre 14
Copham Billy 23
Cudlín Karel 37, 49
Deczi Laco 23
Duka Dominik 46
Dvořáková Alena 14, 49
Faltysová Táňa 17
Fischer Viktor 14, 49
Hanke Jiří 45, 49
Hochová Dagmar 13, 32, 37, 40, 44
Holomíček Bohdan 13, 32, 35, 37, 38, 49
Huszár Tibor 32
Issa Salim 14
Jasanský Lukáš 14
Kolář Viktor 49
Kooper Al 23
Koudelka Josef 32, 37, 48
Kratochvíl Antonín 32, 48
Krejčí Jaroslav 13, 44
Kuffa Marián 18, 19, 20, 27
Kyndrová Dana 12, 37, 44, 49

Lipa Peter 22
Luskačová Markéta 13, 32, 37, 40, 46, 48, 49
Macl Ondřej 14
Macl Tadeáš 14
Michl Milan 44
Němec Tomki 37
Otčenášek Karel 17
Pavel II Jan 34
Petera Jiří 46
Polák Martin 14
Ponti Jean Luc 23
Ptáček Josef 13, 44, 45
Redl Vlastimil 39
Reynek Jiří 37
Salgado Sebastio 32, 37
Scheufler Pavel 44
Stano Tono 44, 75
Stein Štěpánka 14
Šibík Jan 13, 32, 44
Šlaisová Jarmila 52
Štreit Jindřich 13, 17, 32, 33, 35, 37, 40, 44, 48, 49, 52
Švec Miroslav 44
Taylerová Liz 40
Tugendlieb František 7
Vokál Jan 17
Zawinul Joe 23
Žůrková Barbora 14
Žůrek Radim 14

13. Obrazová příloha

Ze života farnosti

Ze života farnosti

Žakovce

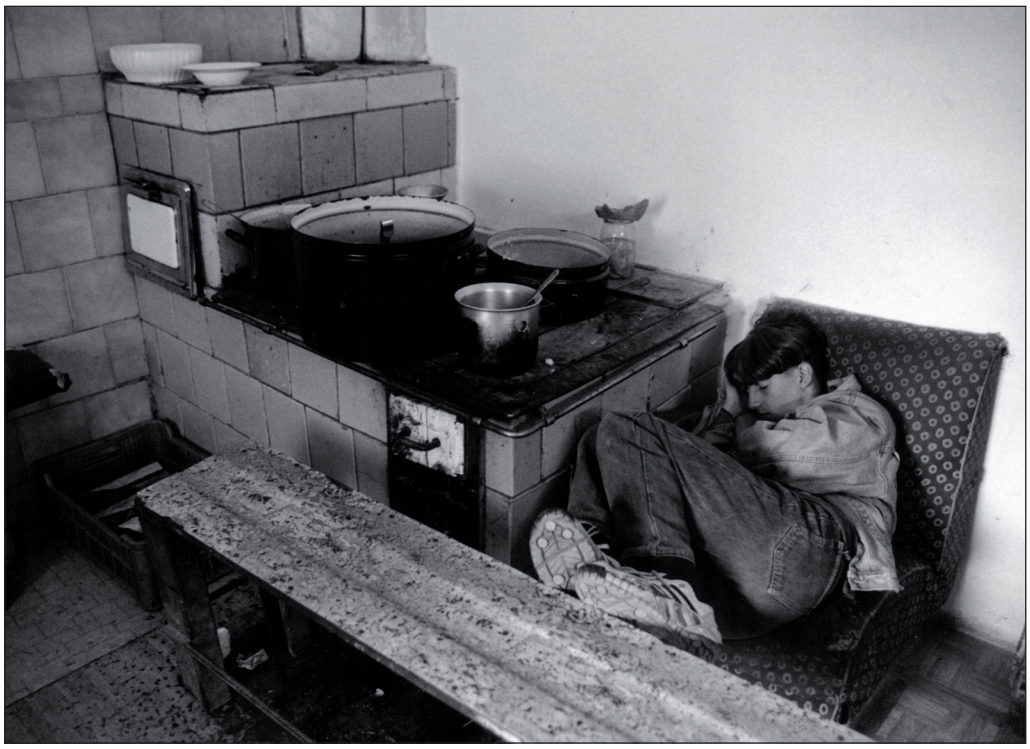
Žakovce

Žakovce

Žakovce

Jazz Goes to Town

Jazz Goes to Town

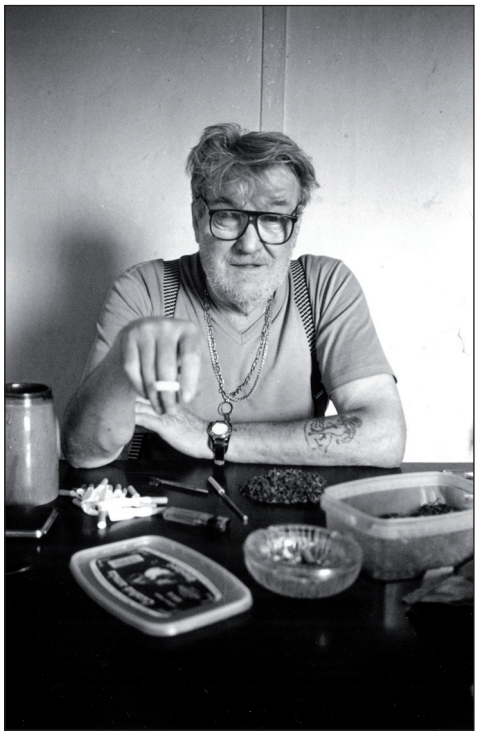

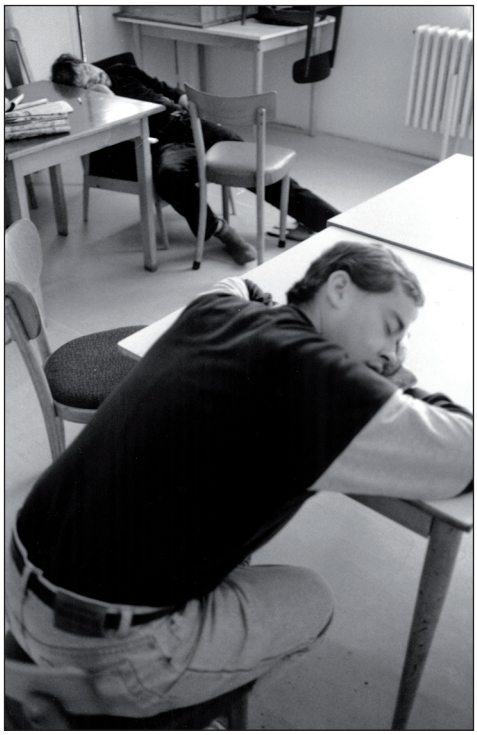

Cesta za hvězdou

Cesta za hvězdou

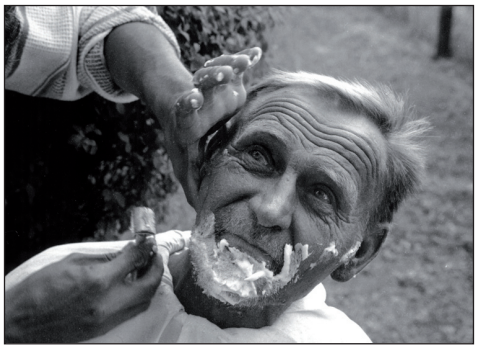

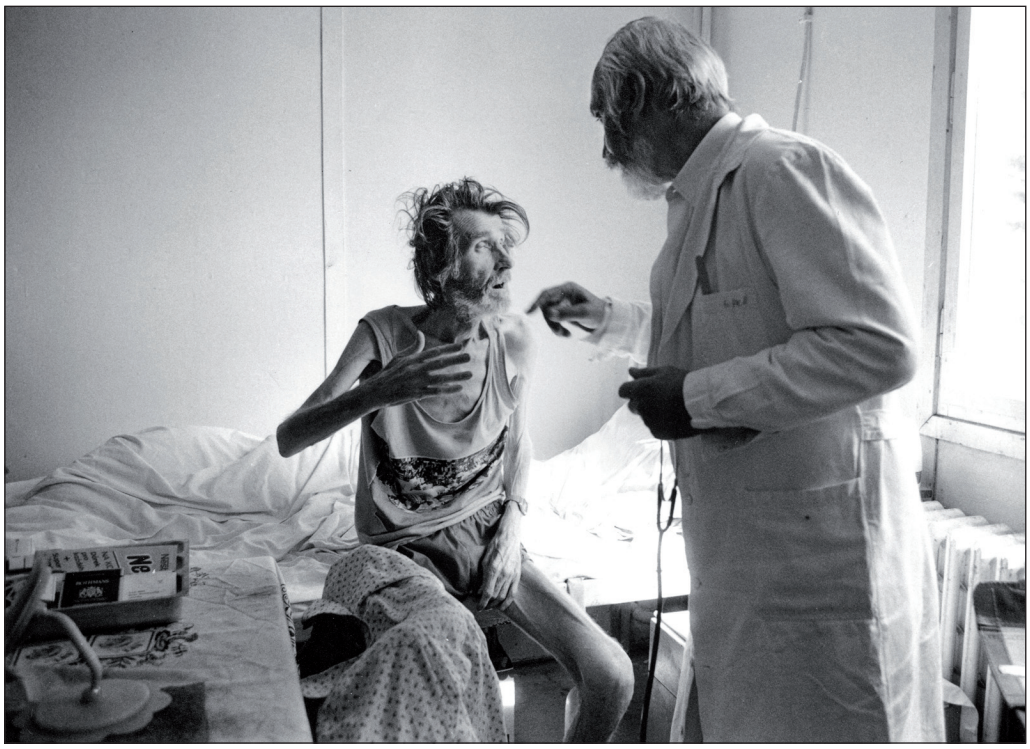
Cesta za hvězdou

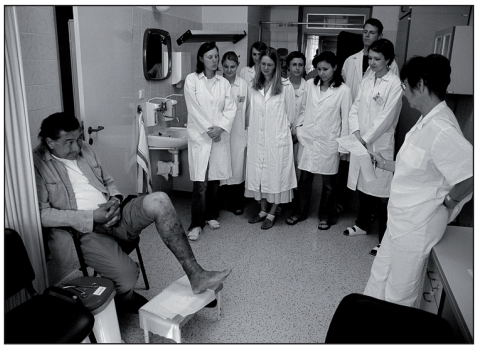

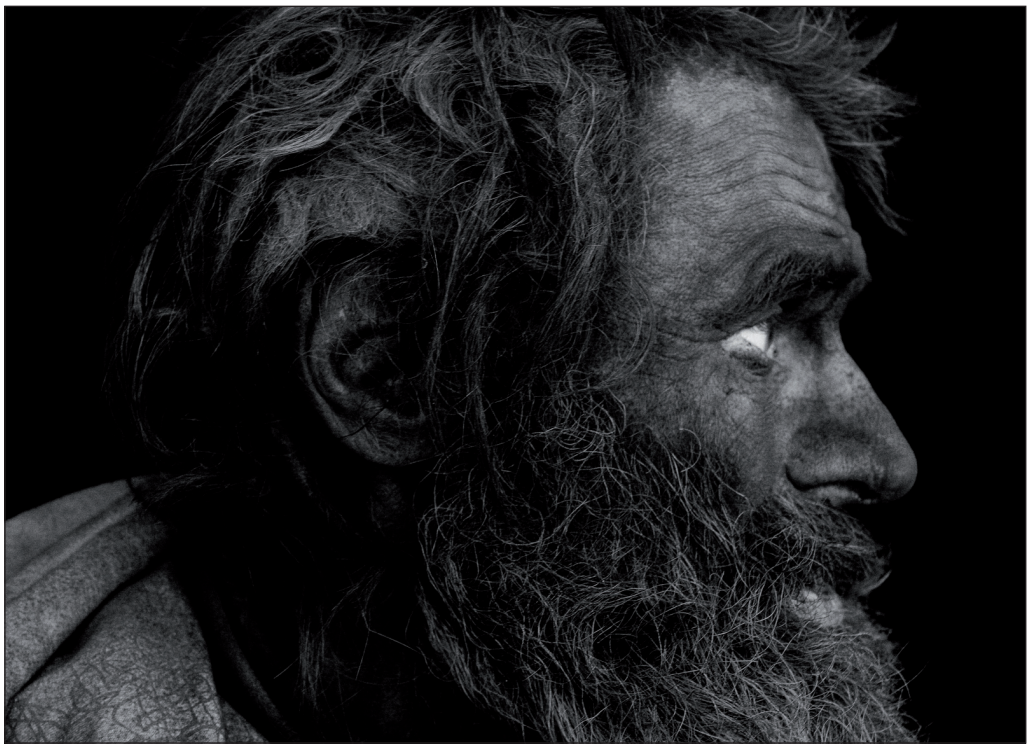
Hosté na zemi

Hosté na zemi

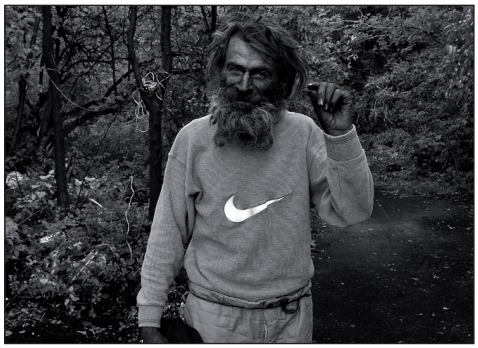

Hosté na zemi

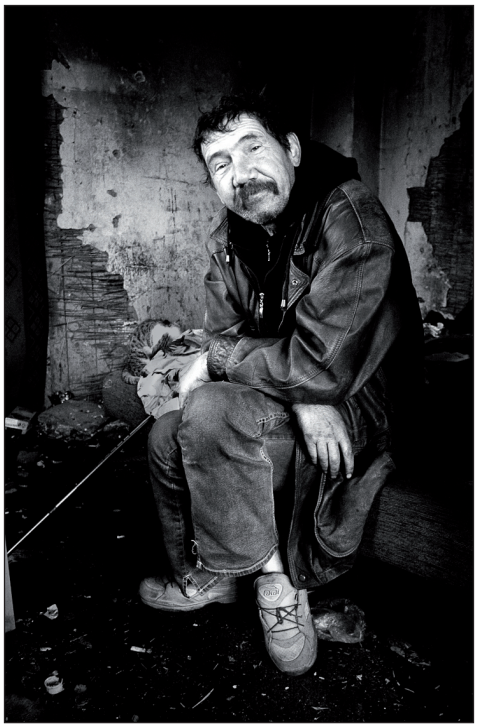

Hosté na zemi

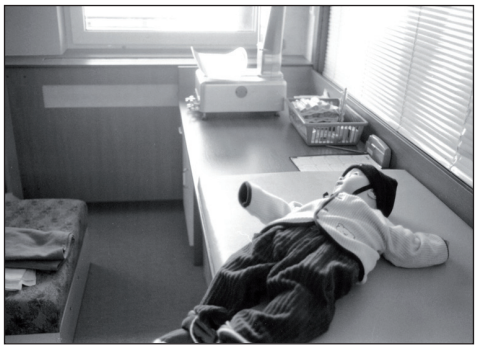

Mariánek

Mariánek

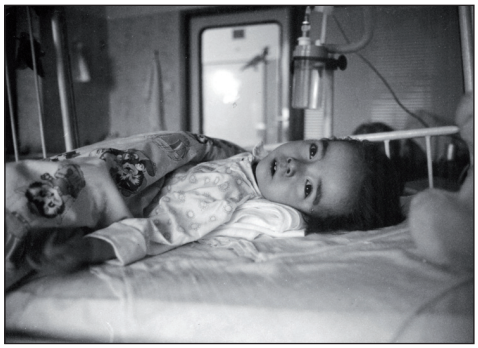

Mariánek

14. Digitální příloha

Tato digitální příloha obsahuje navíc ještě další fotografie a soubory, které již nebylo možné prezentovat v rámci této tištěné diplomové práce a její obrazové přílohy.